

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta sekä muutettaviksi perusopetuslain, lukiolain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain, vapaasta sivistystyöstä annetun lain, taiteen perusopetuksesta annetun lain, ammattikorkeakoululain ja yliopistolain mukaisia koulutuksen arviointia koskevia säännöksiä.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annettavalla lailla perustettaisiin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle uusi koulutuksen ulkopuolista arviointia suorittava riippumaton asiantuntijaorganisaatio, joka tuottaisi tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa ja koulutuksen kehittämistä varten.

Arviointikeskukseen yhdistettäisiin nykyinen Opetushallituksen alainen oppimistulosten arviointitoiminta sekä Koulutuksen arviointineuvoston ja Korkeakoulujen arviointineuvoston suorittama koulutuksen ja korkeakoulujen arviointitoiminta. Toimintojen yhdistämisen tavoitteena on koulutuksen arviointitoiminnan vahvistaminen.

Arviointikeskuksen tehtävänä olisi toteuttaa koulutukseen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen toimintaan liittyviä arviointeja sekä tuntijaon ja opetus suunnitelman perusteiden tavoitteiden saa-

vuttamista koskevia oppimistulosten arviointeja. Lisäksi arviointikeskuksen tehtävänä olisi tukea opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä sekä korkeakouluja arviointia ja laadunhallintaa koskevissa asioissa sekä kehittää koulutuksen arviointia. Arvioitavat kohteet ja arviointien aikataulu määriteltäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymässä arviointisuunnitelmassa.

Arviointikeskus toimisi virastona opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla. Arviointikeskuksella olisi johtaja ja arviointikeskuksen yhteydessä toimisi johtokuntatyypisenä elimenä valtioneuvoston nimittämä arviointineuvosto. Korkeakouluja koskevissa arvioinneissa päätöksentekovaltaa käyttäisi korkeakoulujen arviointijaosto, johon kuuluisi myös arviointineuvoston ulkopuolisia jäseniä.

Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014. Arviointikeskuksen varsinainen toiminta alkaisi kuitenkin vasta 1 päivänä toukokuuta 2014, kun yhdistyvät arviointitoiminnot siirtyisivät keskuksen tehtäviksi. Muut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan toimintojen siirtyessä eli 1 päivänä toukokuuta 2014.

Esitys liittyy valtion vuoden 2014 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	4
1 JOHDANTO	4
2 NYKYTILA	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	4
Korkeakoulujen arviointineuvosto	4
Koulutuksen arviointineuvosto	5
Muu arviointitoiminta	7
2.2 Kansainvälinen kehitys	8
Ruotsi	8
Tanska	8
Korkeakoulujen arvioinnin kansainvälinen viitekehys	9
Ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen kansainvälinen viitekehys	10
2.3 Nykytilan arviointi	10
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	11
3.1 Tavoitteet	11
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot ja keskeiset ehdotukset	11
Arviointikeskuksen organisaatiomuoto	11
Arviointikeskuksen hallintomalli	12
Arviointineuvoston kokoonpano	13
Arviointisuunnitelma	14
Arviointikeskuksen tehtävät ja toiminta	14
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	15
4.1 Taloudelliset vaikutukset	15
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	15
4.3 Vaikutukset henkilöstöön	16
Korkeakoulujen arviointineuvoston sihteeristö ja Opetushallituksen arviointiyksikön henkilöstö	16
Koulutuksen arviointineuvoston sihteeristö	17
Muut henkilöstöä koskevat järjestelyt	18
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset	18
5 ASIAN VALMISTELU	18
5.1 Valmisteluvaiheet ja –aineisto	18
Arviointikeskuksen perustamista selvittänyt työryhmä	18
Selvitys arviointikeskuksen sijoittamisesta	19
Arviointikeskuksen perustamisen valmistelutoimenpiteet	19
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	20
Keskeisimmät kannanotot lausunnoissa	20
Lausuntojen huomioon ottaminen	21
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	22
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	23
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	23
1.1 Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta	23
1.2 Perusopetuslaki	28
1.3 Lukiolaki	28
1.4 Laki ammatillisesta koulutuksesta	29

1.5	Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta	29
1.6	Laki vapaasta sivistystyöstä.....	29
1.7	Laki taiteen perusopetuksesta.....	30
1.8	Yliopistolaki	30
1.9	Ammattikorkeakoululaki	31
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	31
2.1	Valtioneuvoston asetus Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta.....	31
2.2	Muut valtuutussäännökset	32
2.3	Arviointitehtävät Ahvenanmaan maakunnassa.....	32
3	VOIMAANTULO	33
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	33
	LAKIEHDOTUKSET	34
	1. Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta	34
	2. Laki perusopetuslain 21 §:n muuttamisesta	37
	3. Laki lukiolain 16 §:n muuttamisesta.....	38
	4. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta.....	39
	5. Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta.....	40
	6. Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain 7 §:n muuttamisesta	41
	7. Laki taiteen perusopetuksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta.....	42
	8. Laki yliopistolain 87 §:n muuttamisesta	43
	9. Laki ammattikorkeakoululain 9 §:n muuttamisesta	44
	LIITTEET.....	45
	RINNAKKAISTEKSTIT	45
	2. Laki perusopetuslain 21 §:n muuttamisesta	45
	3. Laki lukiolain 16 §:n muuttamisesta.....	46
	4. Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta.....	47
	5. Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta.....	48
	6. Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain 7 §:n muuttamisesta	49
	7. Laki taiteen perusopetuksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta.....	50
	8. Laki yliopistolain 87 §:n muuttamisesta	51
	9. Laki ammattikorkeakoululain 9 §:n muuttamisesta	52
	ASETUSLUONNOS.....	53
	Valtioneuvoston asetus Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta	53

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Koulutuksen ulkopuolisella arvioinnilla tarkoitetaan ulkopuolisen tahon toteuttamaa, koulutukseen ja sen tuloksiin sekä koulutusinstituutioihin tai niiden toimintayksiköihin liittyvää systemaattista tiedonhankintaa ja sen pohjalta tapahtuvaa kokonaisvaltaisen arvottavan analyysin tekemistä. Kansallisen arvioinnin keskeisenä tavoitteena on kehittää koulutusta ja tukea oppimista, varmistaa koulutuksen laatua sekä tuottaa koulutuksen paikallisessa, alueellisessa ja valtakunnallisessa kehittämistyössä ja päätöksenteossa sekä kansainvälisessä vertailussa tarvittavaa tietoa.

Arviointitoiminta kattaa koko opetustoimen kokonaisuuden esi- ja perusopetuksesta korkeakoulutukseen. Koulutuksen ulkopuolisesta arvioinnista vastaavat sitä varten asetetut erityiset toimielimet sekä muut toimijat, joiden lakisääteisiin tehtäviin kuuluu koulutuksen arviointi. Koulutuksen ulkopuolista arviointia suorittavia erityisiä toimielimiä ovat Korkeakoulujen arviointineuvosto ja Koulutuksen arviointineuvosto. Lisäksi Opetushallituksen tehtäväksi on säädetty oppimistulosten seuranta-arviointien tekeminen.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman mukaan vahvistetaan koulutusta koskevaa tutkimusta ja arviointitoimintaa. Koulutusta koskeva Opetushallituksen, Koulutuksen arviointineuvoston ja Korkeakoulujen arviointineuvoston viranomaisarviointitoiminta keskitetään riippumattomaan Kansalliseen koulutuksen arviointikeskukseen. Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta käytetään tässä esityksessä myöhemmin nimitystä *arviointikeskus*.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Korkeakoulujen arviointineuvosto

Korkeakoulujen arvioinnista säädetään yliopistolain (558/2009) 87 §:ssä ja ammattikorkeakoululain (351/2003) 9 §:ssä. Sään-

nösten mukaan korkeakoulujen on osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laatujärjestelmiensä arviointiin säännöllisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimii ulkopuolisen arvioinnin riippumattomana asiantuntijaelimenä Korkeakoulujen arviointineuvosto. Lainsäädäntö antaa korkeakouluille mahdollisuuden valita laatujärjestelmiensä arvioinnin tekijäksi muunkin toimijan kuin Korkeakoulujen arviointineuvoston.

Korkeakoulujen arviointineuvostosta säädetään valtioneuvoston asetuksella (794/2009). Asetuksen mukaan Korkeakoulujen arviointineuvoston tehtävänä on avustaa korkeakouluja ja opetus- ja kulttuuriministeriötä korkeakoulujen arviointia koskevissa asioissa, järjestää korkeakoulujen toimintaan ja laatujärjestelmiin liittyviä arviointoja, tukea korkeakoulujen laadun varmistamista ja kehittämistä sekä osallistua kansainväliseen arviointitoimintaan ja arviointia koskevaan yhteistyöhön. Arviointineuvosto hoitaa lisäksi Ahvenanmaan maakunnassa suoritetuista ammattikorkeakoulututkinnoista annetussa tasavallan presidentin asetuksessa (548/2005) sille säädettyt tehtävät. Arviointineuvosto voi ottaa vastaan myös muita arviointiin liittyviä toimeksiantoja kotimaisilta ja ulkomaisilta toimijoilta.

Arviointineuvostossa on enintään 12 jäsentä, joiden on oltava korkeakoulujen arviointiin perehtyneitä. Jäsenten on edustettava monipuolisesti korkeakoulujen toiminnan ja toimintaympäristön sekä työelämän tuntemusta ja heistä enemmistön on kuuluttava johonkin korkeakouluun. Arviointineuvosto valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää neuvoston jäsenet enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan kuultuaan korkeakouluja ja eri sidosryhmiä. Nykyisen korkeakoulujen arviointineuvoston toimikausi päättyy 31 päivänä joulukuuta 2013.

Arviointineuvosto voi asettaa toimintansa tukemiseksi ja kehittämiseksi sekä kansainvälisen yhteistyön lisäämiseksi kansainvälisistä ja kansallisista asiantuntijoista koostuvan neuvoo-antavan neuvottelukunnan, jonka puheenjohtajana toimii arviointineuvoston

puheenjohtaja. Arviointineuvosto on asettanut kansainvälisen neuvottelukunnan strategisen suunnittelunsa tukemiseksi ja kehittämiseksi. Neuvottelukunta koostuu arviointineuvoston puheenjohtajasta ja varapuheenjohtajasta sekä viidestä ulkomaisesta asiantuntijasta.

Arviointineuvostossa käsiteltävien asioiden valmistelua ja toimeenpanoa varten on sihteeristö, joka toimii opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä Helsingissä. Opetus- ja kulttuuriministeriö nimittää sihteeristöön kuuluvat virkamiehet ja he ovat virkasuhteessa ministeriöön. Sihteeristön työskentelyä johtaa pääsihteeri.

Arviointineuvosto nimittää arviointiprojekteilte suunnittelu- ja arviointiryhmät sekä puheenjohtajat näille ryhmille. Suunnitteluryhmän tehtävänä on laatia projektisuunnitelma, jossa määritellään arviointiprojektin tavoitteet, sisältö ja menetelmät sekä ehdottaa sopivia jäseniä arviointiryhmään. Arviointineuvosto hyväksyy projektisuunnitelman sekä päättää arviointiryhmän jäsenistä. Arviointiryhmän tehtävänä on projektisuunnitelman mukaisesti perehtyä arviointikohteeseen sekä laatia arvioinnin loppuraportti tai arviointi- ja kehittämisraportti. Arviointi- ja suunnitteluryhmiä koottaessa tavoitteena on mahdollisimman monipuolinen ja laaja-alainen asiantuntemus suhteessa arvioitavaan alaan, teemaan, korkeakouluun tai korkeakoulusektoriin. Jäsenet ovat korkeakoulujen, sidosryhmien, työelämän ja opiskelijajärjestöjen edustajia. Arvioinnista riippuen arviointiryhmässä voi olla jäsenenä myös ulkomaisia asiantuntijoita. Sihteeristöön kuuluva henkilö toimii ryhmien sihteerinä.

Korkeakoulujen arviointineuvoston arviointitoimintaan kuuluvat muun muassa korkeakoulujen laatujärjestelmien arvioinnit eli auditoinnit, teema- ja koulutusala-arvioinnit ja koulutuksen laatuyksikköarvioinnit. Teema- ja koulutusala-arviointien avulla voidaan tuottaa arviointitietoa valituista keskeisistä ja ajankohtaisista aihealueista. Vuoden 2012 aikana valmistuivat merenkulkualan koulutuksen arviointi ja ammattikorkeakoulujen tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toiminnan arviointi sekä vuoden 2013 alussa kansainvälisten koulutusohjelmien arviointi ja korkeakoulujen yhteiskunnallisen ja alueellisen vai-

kuttavuuden arviointi. Merenkulun koulutuksen arvioinnista vastasivat Korkeakoulujen arviointineuvosto ja Koulutuksen arviointineuvosto yhteistyössä Liikenteen turvallisuusviraston kanssa. Myös loppuvuodesta 2013 valmistuva varhaiskasvatuksen koulutuksen arviointi suoritetaan yhteistyössä Koulutuksen arviointineuvoston kanssa.

Korkeakoulujen arviointineuvosto on toteuttanut syksystä 2005 lähtien korkeakoulujen laatujärjestelmien auditointeja. Auditointi on riippumatonta ja järjestelmällistä ulkoista arviointia, jossa arvioidaan, onko korkeakoulun laatujärjestelmä tarkoituksenmukainen ja toimiva sekä täyttääkö se sovitut kriteerit. Korkeakoulu saa auditoinnin läpäistyään kuusi vuotta voimassa olevan laatuleiman, jota se voi hyödyntää haluamallaan tavalla.

Toimikaudella 2010—2013 Korkeakoulujen arviointineuvoston keskeisin arviointitoiminto on korkeakoulujen laadunvarmistusjärjestelmien auditoinnit. Vuoden 2012 aikana saatiin päätökseen korkeakoulujen laadunvarmistusjärjestelmien auditointien ensimmäinen kierros, johon osallistui kaikki suomalaiset yliopistot ja ammattikorkeakoulut. Vuoden 2012 loppuun mennessä yhteensä 40 suomalaista korkeakoulua oli tilannut toisen kierroksen auditoinnin Korkeakoulujen arviointineuvostolta.

Korkeakoulujen arviointineuvoston suorittamat yliopistolain ja ammattikorkeakoululain mukaiset laatujärjestelmien auditoinnit ovat korkeakouluille maksullisia. Perittävästä maksusta säädetään valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annetussa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa (1182/2009). Muu arviointisuunnitelman mukainen arviointitoiminta on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimiville korkeakouluille maksutonta.

Koulutuksen arviointineuvosto

Koulutuksen ulkopuolisesta arvioinnista säädetään perusopetuslain (628/1998) 21 §:ssä, lukiolain (629/1998) 16 §:ssä, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 24 §:ssä, ammatillisesta aikuis-koulutuksesta annetun lain (631/1998) 15 §:ssä, vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 7 §:ssä sekä taiteen perusopetuk-

sesta annetun lain (633/1998) 7 §:ssä. Edellä mainittujen säännösten mukaan opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tulee osallistua koulutuksensa ulkopuoliseen arviointiin. Ulkopuolista arviointia varten opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimii riippumattomana asiantuntijaelimenä Koulutuksen arviointineuvosto. Opetus- ja kulttuuriministeriö laatii arviointisuunnitelman koulutuksen ulkopuolisista arvioinneista.

Koulutuksen arviointineuvostosta säädetään koulutuksen arvioinnista annetulla valtioneuvoston asetuksella (1061/2009). Asetuksen mukaan koulutuksen arviointineuvoston tehtävänä on avustaa opetus- ja kulttuuriministeriötä ja tukea koulutuksen järjestäjiä koulutuksen arviointia koskevissa asioissa, järjestää koulutukseen ja koulutuksen järjestäjien toimintaan liittyviä ulkopuolisia arviointoja, kehittää koulutuksen ulkopuolista arviointitoimintaa koskevaan yhteistyöhön. Edellä mainittujen tehtävien asianmukaista hoitamista vaarantamatta arviointineuvosto voi ottaa vastaan muita arviointiin liittyviä toimeksiantoja.

Arviointineuvostossa on enintään 14 jäsentä. Kokoonpanossa on oltava edustettuna opetushallinto, koulutuksen järjestäjät, opetustoimen henkilöstö ja opiskelijat sekä työelämä ja tutkimus. Kokoonpanossa on otettava huomioon eri koulutusmuodot ja molemmat kieliryhmät. Arviointineuvosto valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan neuvoston toimikaudeksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää neuvoston jäsenet enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan. Nykyisen neuvoston toimikausi päättyy 31 päivänä joulukuuta 2013.

Koulutuksen arviointineuvostolla on sihteeristö, josta opetus- ja kulttuuriministeriö sopii Jyväskylän yliopiston kanssa. Sihteeristön tehtävänä on valmistella ja toimeenpanna koulutuksen arviointineuvostossa käsiteltävät asiat sekä organisoida arvoinnit arviointisuunnitelman ja toimintasuunnitelman mukaisesti. Sihteeristössä on pääsihteeri sekä tarpeellinen määrä asiantuntijatehtävissä toimivaa ja muuta henkilöstöä. Pääsihteeri johtaa sihteeristön työskentelyä.

Sihteeristö toimii Jyväskylän yliopiston erillisenä laitoksena ja sihteeristöön kuuluvat

henkilöt ovat työsuhteessa Jyväskylän yliopistoon. Yliopiston sisäisen hallintorakenteen mukaisesti jokaisella laitoksella on johtokunta ja Koulutuksen arviointineuvosto toimii sihteeristön johtokuntana. Arviointineuvoston tehtävänä johtokunnan ominaisuudessa on muun muassa laitoksen toiminnan kehittäminen, toiminta- ja taloussuunnitelmaan liittyvät päätökset, sihteeristön toimenkuvien määrittäminen sekä henkilöstön työsuhteisiin liittyvien lausuntojen antaminen.

Arviointineuvosto nimittää arviointiprojektien suunnittelu- ja arviointiryhmät. Ryhmiä koottaessa tavoitteena on mahdollisimman monipuolinen ja laaja-alainen asiantuntemus suhteessa arvioitavaan alaan, teemaan ja koulutussektoriin. Ryhmien jäsenet edustavat alan tutkimusta, koulutuksen järjestäjiä, sidosryhmiä, työelämää ja opiskelijoita. Aina-kin osalla jäsenistä tulee olla arviointikokemusta. Riippumattoman arvioinnin takaamiseksi arviointiryhmien jäsenten roolina on toimia arvioinnin sisällöllisten asioiden asiantuntijoina. Sihteeristöön kuuluvat pääsuunnittelijat toimivat ryhmien sihteerinä ja vastaavat käytännössä arviointihankkeiden hallinnoimisesta.

Vuonna 2013 Koulutuksen arviointineuvostossa on valmistunut ruotsinkielisen koulutuksen synteesiarviointi. Voimassa olevan kansallisen arviointisuunnitelman mukaan vuoden 2013 aikana valmistuvat käynnissä olevat varhaiskasvatuksen koulutuksen sekä maahanmuuttajien koulutuksen arvoinnit. Suunnitelman mukaan on myös käynnistetty ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelmapirosessin kokonaisarviointi, joka valmistuu vuonna 2014. Vuonna 2012 Koulutuksen arviointineuvostossa saatiin valmiiksi esiopetuksen laadun, kansalaisopistojen oppilaitos- ja ylläpitäjäjärakenteen, lukion tuottamien jatkokoulutusvalmiuksien, merenkulkualan koulutuksen laadun sekä taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden ja pedagogiikan toimivuuden arvoinnit.

Opetushallituksen suorittama arviointitoiminta

Opetushallituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (805/2008) 1 §:n mukaan Opetushallituksen toimialaan kuuluu oppimistulosten seuranta-arviointien toteuttaminen. Perusopetuslain 21 §:n, lukiolain 16 §:n, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 24 §:n ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 §:n säännösten mukaan Opetushallitus tekee kyseisissä laeissa tarkoitettujen tuntijaon ja opetussuunnitelman perusteiden sekä tutkinnon perusteiden mukaisia kansallisia oppimistulosten seuranta-arviointeja opetus- ja kulttuuriministeriön laatiman arviointisuunnitelman mukaisesti. Arviointitehtävää varten Opetushallituksessa on oppimistulosten arviointiyksikkö.

Oppimistulosten arviointityön tarkoituksena on tuottaa tietoa siitä, miten hyvin opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteissa asetetut tavoitteet on saavutettu. Perusopetuksen oppimistuloksia koskeva tieto kerätään kansallisesti edustavilla otoksilla oppilailta. Oppilaiden osaamista ja asenteita arvioidaan esitestatuilla tehtäväsarjoilla. Tehtäväsarjat laaditaan ryhmissä, joissa on sekä arviointimetodologian että kyseisen oppiaineen ja alan asiantuntijoita ja opettajia. Oppimistulosten arviointien yhteydessä kerätään tarpeellista taustatietoa myös opettajilta ja rehtereilta. Arviointiraporteissa kuvataan osaamista ja asenteita siten, että tietoa voidaan käyttää opetuksen ja koulutuksen kehittämisen tarpeisiin ja koulutuksellisen tasa-arvon toteutumisen arviointiin.

Ammatillisen koulutuksen oppimistulosten arviointi perustuu opintokokonaisuuksittain järjestettyihin ammattiosaamisen näyttöihin. Arviointijärjestelmä kattaa kaikki ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävät perustutkinnot. Arvioinnit tehdään tutkintokohtaisesti ja tieto arvioinnin perustaksi koetaan koko koulutuksen ajalta. Kaikki arvioinnin kohteena olevaa koulutusta järjestävät koulutuksen järjestäjät osallistuvat arviointiin. Määrällisten tietojen lisäksi järjestäjiltä kootaan myös laadullista aineistoa. Arviointi mahdollistaa opiskelijoiden ja koulutuksen järjestäjien oppimistulosten vertailun.

Arvioinneista tuotetaan opetuksen ja koulutuksen järjestäjille palaute. Kehitteillä olevat sähköiset järjestelmät yleissivistävää ja ammatillista koulutusta varten mahdollistavat nopean tiedonkeruun ja oppilaitoskohtaisen palautteen, jolloin oppilaitokset sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjät voivat seurata omia tuloksiaan ja hyödyntää niitä omassa itsearvioinnissaan ja kehittämistyössään.

Vuoden 2011 aikana saatiin päätökseen perusopetuksen päättövaiheen oppimistulosten arvioinnit äidinkieliessä ja modersmålissa sekä kuvataiteessa, musiikissa ja käsityössä. Vuoden 2012 alussa on raportoitu perusopetuksen aihekokonaisuuksien arvioinnin tulokset sekä oppimistulosten arvioinnit matematiikassa, biologiassa, maantieteessä, kemiassa ja fysiikassa, yhteiskuntaopissa ja historiassa. Parhailaan ovat käynnissä perusopetuksen vieraiden kielten, terveystiedon, kotitalouden sekä äidinkielen ja modersmålet oppimistulosten arviointihankkeet.

Ammatillisen koulutuksen alueelta on vuoden 2011 aikana valmistunut loppuraportti erityisopiskelijoiden kansallisista oppimistuloksista sosiaali- ja terveysalan, hotelli- ja ravintola-alan, kone- ja metallialan sekä logistiikan perustutkinnoista. Vuonna 2012 ovat valmistuneet rakennusalan ja metsäalan perustutkintoja koskevat oppimistulosten arviointiraportit.

Muu arviointitoiminta

Arviointineuvostojen ja Opetushallituksen lisäksi arviointitoimintaa toteuttavat myös muut tahot. Esimerkiksi yliopistot tekevät Suomessa muuta koulutuksen arviointia ja arviointitutkimusta. Aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) 4 §:n mukaan aluehallintoviraston tehtävänä on peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi. Aluehallintovirastot seuraavat, valvovat ja arvioivat peruspalvelujen saatavuuden lain mukaista ja yhdenvertaista toteutumista. Lisäksi muun muassa yksityiset konsultti- ja tutkimusyrietykset toteuttavat erilaisia arviointitoimeksiantoja.

Suomi osallistuu myös useisiin kansainvälisiin arviointeihin. PISA-tutkimukseen Suomi on osallistunut ensimmäisestä vuoden 2000 tutkimuksesta alkaen viisi kertaa. Vii-

meisin PISA-tutkimus toteutettiin vuonna 2012. Vuosina 2012–2013 osallistutaan myös useisiin muihin kansainvälisiin arviointeihin, kuten PIAAC (Programme for the International Assessment of Adult Competencies) ja TALIS (Teaching and Learning International Survey). Kansainvälisten arviointien toteuttajat valitaan kilpailuttamalla. Edellä mainittujen arviointien toteuttajaksi on valittu Jyväskylän yliopisto. PISA-tutkimuksen on aiemmin toteuttanut myös Helsingin yliopisto.

Opetuksen ja koulutuksen järjestäjien tulee voimassa olevien arviointia koskevien säännösten mukaan ulkoisen arvioinnin lisäksi itse arvioida antamaansa koulutusta. Paikallisia arviointeja tehdään kunnissa ja oppilaitoksissa. Myös korkeakoulujen tulee arvioida koulutustaan, tutkimustaan sekä taiteellista toimintaansa ja niiden vaikuttavuutta.

Tieteellisen tutkimustoiminnan arvioinnista vastaa Suomen Akatemia. Suomen Akatemia toteuttaa muun muassa tieteenala-arviointeja, tutkimusohjelmien vaikuttavuuden arviointeja sekä koko tutkimusjärjestelmää koskevia selvityksiä. Tutkimusrahoituspäätösten valmistelussa hyödynnetään ulkopuolisten asiantuntijoiden tekemiä arviointeja hakemuksista.

2.2 Kansainvälinen kehitys

Ruotsi

Kansainvälisessä vertailussa koulutuksen arviointitoiminta on yleensä eriytetty useiden erillisten toimijoiden alaisuuteen. Ruotsissa Opetusvirasto (Skolverket) on hallintoviranomainen, joka ohjaa, tukee ja arvioi koulujen toimintaa. Se muun muassa laatii opetus-suunnitelmat ja sillä on päävastuu koulutusjärjestelmän arvioinnista. Opetusvirasto vastaa kansallisesta arviointijärjestelmästä, Ruotsin osallistumisesta kansainvälisiin vertailuihin, julkistaa koulutusindikaattoreita ja tuottaa teema-arviointeja. Opetusvirastossa on arviointiosasto.

Koulutarkastus (Skolinspektionen) puolestaan valvoo kouluja ja päättää yksityisten koulujen luvista. Koulutarkastuksen valvontavastuu kattaa varhaiskasvatuksen, oppilashuollon, koulut ja aikuiskoulutuksen. Koulutarkastuskin laatii tilastoja ja toteuttaa ana-

lyyseyä, mutta sen rooli koulutusjärjestelmän arvioinnissa on Opetusvirastoa vähäisempi.

Korkeakouluja Ruotsissa arvioi aiemmin Korkeakouluvirasto (Högskoleverket). ENQA-järjestö (European Association for Quality Assurance in Higher Education) julkaisi kuitenkin keväällä 2012 Korkeakouluvirastoa koskevan selvityksen, jonka mukaan arviointijärjestelmässä oli monia piirteitä, jotka olivat vastoin eurooppalaisia korkeakoulutuksen laadunvarmistuksen standardeja. Korkeakoulujen arviointitoimintaa uudistettiin vuoden 2013 alusta lukien, jolloin uusi korkeakoulujen arvioinnista vastaava viranomainen aloitti toimintansa (Universitetskanslersämbetet, UK-ämbetet). Uuden viranomaisen tehtävänä on vastata korkeakoulujen arvioinnista ja koulutusohjelmien hyväksynnästä, valvoa korkeakoulutusta sekä seurata korkeakoulujen toimintaa ja vastata tilastoinnista.

Tanska

Tanskassa koulutuksen arviointitoimintaa suorittavia viranomaistahoja ovat Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) sekä Danmarks Akkrediteringsinstitution. EVA:n tehtävänä on koulutukseen liittyvä arviointitoiminta. EVA:n suorittama arviointitoiminta kattaa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, toisen asteen koulutuksen, korkeakoulutuksen ja aikuiskoulutuksen.

EVA:n toimintaa johtaa johtaja ja opetusministeriön nimittämä johtokunta. Laitoksen itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaamiseksi valtion virkamiehiä ei nimitetä johtokunnan jäseniksi, vaan jäsenet nimitetään tärkeimpien sidosryhmien ehdotuksesta. Johtokunta laatii johtajan esityksestä vuosisuunnitelman, jonka opetusministeriö hyväksyy. EVA:n toimintaa tukee 36-jäseninen neuvosto, jossa sidosryhmät ovat laajasti edustettuina. Neuvosto voi tehdä ehdotuksia vuosisuunnitelman arviointikohteiksi sekä kommentoida laadittua vuosisuunnitelmaa.

Tanskassa tuli 1 päivänä heinäkuuta 2013 voimaan uusi akkreditoimintaa koskeva laki, jolla kaikki akkreditoititehtävät koottiin yhden toimijan (Danmarks Akkrediteringsinstitution) alaisuuteen.

Korkeakoulujen arvioinnin kansainvälinen viitekehys

Korkeakoulujen arvioinnin perustana on korkeakoulujen toiminnan laadun parantaminen ja kansainvälisen kilpailukyvyyn lisääminen. Arvioinnin viitekehys on kansainvälinen. Tärkein viitekehys on eurooppalainen kehitys ja Bolognan prosessi, johon Suomi on yhtenä 47:stä sopimuksen allekirjoittaneesta maasta sitoutunut. Prosessin tavoitteena on vuodesta 1999 lähtien ollut eurooppalainen korkeakoulutusalue EHEA (European Higher Education Area), joka todettiin syntyneeksi, kun Bolognan julistuksen allekirjoittaneiden maiden opetusministerit kokoontuivat Budapestissä ja Wienissä maaliskuussa 2010. Prosessin alkuperäisten vuodelle 2010 asetettujen tavoitteiden saavuttamisen todettiin kuitenkin edenneen eriasteisesti eri puolilla eurooppalaista korkeakoulutusaluetta. Prosessi jatkuu ja uudet tavoitteet vuodelle 2020 on asetettu. Korkeakoulutuksen laatu ja laadunvarmistus ovat edelleen Bolognan prosessin keskeisiä teemoja.

Keskeisin asiakirja korkeakoulutuksen laadunvarmistuksessa Euroopan tasolla on ESG (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area). Asiakirja syntyi neljän eurooppalaisen korkeakoulutukseen liittyvän järjestön yhteistyönä. Bolognan prosessin seurantakokouksessa Bergenissä vuonna 2005 opetusministerit hyväksyivät ESG:n yhteisiksi eurooppalaisiksi standardeiksi korkeakoulutuksen laadunvarmistuksessa. ESG jakautuu kolmeen osioon, jotka kattavat korkeakoulujen sisäistä laadunvarmistusta koskevat standardit, korkeakoulujen ulkoista arviointia koskevat standardit sekä arviointitoimijoiden ulkoista arviointia koskevat standardit.

Arviointitoimijoita koskevat ESG-standardit voidaan tiivistää seuraavaan kahdeksaan kohtaan: 1. Toimijan tulee huomioida asiakirjassa kuvatut korkeakoulujen sisäisen ja ulkoisen laadunvarmistuksen standardit. 2. Toimijalla tulee olla lainsäädännön ja julkisten auktoriteettien tunnustama virallinen asema EHEA:n sisällä ja toimijan tulee noudattaa toimialueensa lainsäädäntöä. 3. Toimijan tulee tehdä ulkoista laadunvarmistustoimintaa säännöllisesti. 4. Toimijalla tu-

lee olla riittävät henkilö- ja talousresurssit, jotta se voi toteuttaa ulkoista arviointitoimintaa tehokkaasti ja myös kehittää toimintaansa. 5. Toimijalla tulee olla työlleen selkeät ja avoimet tavoitteet, jotka on kirjattu julkisesti saatavilla olevaan dokumenttiin. 6. Toimijan tulee olla itsenäinen siten, että sillä on autonominen vastuu toiminnoistaan ja että kolmannet tahot, kuten korkeakoulut, ministeriöt tai muut sidosryhmät eivät voi vaikuttaa raporttien johtopäätöksiin tai suosituksiin. 7. Toimijan käyttämien prosessien, kriteerien ja menettelytapojen tulee olla etukäteen määriteltyjä ja julkisesti saatavissa. Prosesseihin sisältyy normaalisti arviointikohteen itsearviointi, asiantuntijoiden (mukaan lukien opiskelijoiden edustus) tekemä ulkoinen arviointi, arviointivierailu, kokonaisuudessaan julkinen raportti sekä annettuihin suosituksiin liittyvä seurantamenettely. 8. Toimijalla tulee olla omat menettelyt vastuuvollisuutensa täyttämiseksi. Menettelyt sisältävät myös pakollisen, vähintään viiden vuoden välein suoritettavan ulkoisen arvioinnin.

Rajat ylittävä korkeakoulutuksen arviointitoiminta on yksi eurooppalaisen koulutusalueen tavoitteista. EQAR (European Quality Assurance Register) on vuonna 2008 osana Bolognan prosessia perustettu luotettavien arviointitoimijoiden rekisteri, johon arviointitoimija voi hakeutua käytyään läpi ESG-standardeihin perustuvan ulkoisen arvioinnin. Kansainvälinen asiantuntijaryhmä arvioi vuonna 2010 Korkeakoulujen arviointineuvoston toiminnan ESG:n standardeihin perustuen. Ulkoisen arvioinnin tavoitteena oli ENQA-järjestön täysjäsenyyden uusiminen sekä pääseminen EQAR-rekisteriin. Korkeakoulujen arviointineuvosto läpäisi ulkoisen arvioinnin hyväksytysti ja molemmat tavoitteet täyttyivät.

Suurimmaksi osaksi korkeakoulujen arviointi on edelleen kansallisten arviointitoimijoiden käsissä, mutta kansainvälisten arviointitoimijoiden käyttö prosesseissa on yleistä. Korkeakoulujen laatuja järjestelmien auditointien toinen kierros suoritetaan vuosina 2012–2017. Ennakkotietojen mukaan noin 90 prosenttia suomalaisista korkeakouluista haluaa toisella auditointikierroksella Korkeakoulujen arviointineuvoston tekemän arvioinnin, ja näistä noin puolet haluaa kansain-

välisen arviointiryhmän eli arviointiryhmän jäseniksi myös ulkomaisia asiantuntijoita.

Euroopan tasolla Itävalta ja Romania ovat avanneet kansallisen arviointitoiminnan kokonaisuudessaan EQAR:in toimijoille, joskin kansallinen lainsäädäntö tulee ottaa huomioon. Muutamat muut maat ratifioivat EQAR:ssa listattujen toimijoiden akkreditointipäätökset, jotka koskevat muun muassa joint degree -ohjelmia.

Ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen kansainvälinen viitekehys

Euroopan Parlamentin ja neuvoston suositus ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen eurooppalaisesta viitekehuksesta (2009/C 155/01) luo suuntaviivoja ammatillisen koulutuksen laadunhallinnalle. Suositus perustuu jatkuvaan laadun parantamisen periaatteeseen ja sen käyttöönottoa edistetään ammatillisen koulutuksen laadunvarmistusverkoston (European Quality Assurance Reference Framework for Vocational Education and Training, EQAVET) ja kansallisten laadunvarmistuksen yhteyspisteiden avulla. Suomessa laadunvarmistuksen yhteyspisteenä toimii Opetushallitus.

Eurooppalaisen viitekehksen (Common Quality Assurance Framework, CQAF) avulla edistetään ammatillisen koulutuksen laadun kehittämistä ja koulutukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Tavoitteena on lisätä koulutuksen laadun läpinäkyvyyttä, jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja edistää ammatillisen koulutuksen liikkuvuutta. Viitekehys sisältää laadunvarmistuksen eri vaiheet, joita ovat suunnittelu, toteutus, arviointi ja tarkistus. Viitekehyksessä on asetettu kullekin vaiheelle yhteisiä laatuvaatimuksia, joilla tuetaan viitekehksen täytäntöönpanoa jäsenmaissa ja koulutuksen järjestäjän tasolla. Lisäksi viitekehukseen sisältyy indikaattoreita, joista jäsenmaat voivat valita sopivimmat oman kehittämistyönsä tueksi. Suositus ei ota kantaa kansalliseen arviointiin tai sen järjestämiseen jäsenmaissa. Kaikki Koulutuksen arviointineuvoston suorittamat ammatillisen koulutuksen arvioinnit ovat noudattaneet eurooppalaista viitekehystä.

Eurooppalainen viitekehys ei ota kantaa laadunvarmistuksen menetelmiin, mutta se

sisältää yleisiä periaatteita, laatuvaatimuksia ja mittareita laadunvarmistuksen perustaksi. Yhtenä keskeisenä tavoitteena on tukea koulutuksen järjestäjien itsearviointia. Suositus on otettu huomioon Ammatillisen koulutuksen laatustrategiassa (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:9) ja Oppisopimuskoulutuksen laadun kehittämishankkeessa (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:8) sekä näiden pohjalta tehtävässä ammatillisen koulutuksen laadun kehittämisessä.

2.3 Nykytilan arviointi

Suomalainen arviointitoiminta on korkeatasoista ja tukee koulutuksen kehittämistä. Pääministeri Kataisen hallituksen hallitusohjelman ja vuosille 2011–2016 laaditun koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman tavoitteet koskevat monilta osin koko koulutusjärjestelmää. Koulutusjärjestelmän kehittäminen kokonaisuutena edellyttääkin päätöksenteon tueksi koulutussektorit ja -asteet ylittävää arviointitietoa. Arviointitoimintojen hajanaisuus ei ole luonut parhaita mahdollisia edellytyksiä koulutussektorien rajat ylittävälle yhteistoiminnalle.

Kansainvälinen yhteistyö ja koulutusjärjestelmien vertailu on yhä kiinteämpi osa koulutuksen kehittämistä ja arviointia. Kansainvälinen yhteistyön entistä parempi koordinaatio edistäisi koulutuksen arvioinnin henkilöstö- ja muiden resurssien tehokasta ja vaikuttavaa käyttöä.

Koulutuksen arviointijärjestelmää selvittäneen kehittämistyöryhmän muistiossa (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:27) on laajasti kuvattu koulutuksen arviointiin liittyviä kysymyksiä. Muistiossa on esitetty, että Koulutuksen arviointineuvoston ja Korkeakoulujen arviointineuvoston sihteeristöt tulisi yhdistää yhdeksi kokonaisuudeksi. Työryhmä katsoi, että voimavarojen tehokkaan käytön ja arviointiasiantuntemuksen hyödyntämisen kannalta olisi ollut perusteltua sijoittaa molempien arviointineuvostojen sihteeristöt samaan paikkaan. Työryhmän esitys ei kuitenkaan edennyt.

Opetus- ja kulttuuriministeriön konserniohjausta ja -rakennetta koskeneessa selvitykses-

sä (Yhdessä enemmän, opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:16) todettiin, että koulutuksen arviointia koskevien keskeisten tehtävien ja osaamisen kokoamiseksi selkeämmäksi kokonaisuudeksi tulisi Suomeen perustaa koulutuksen arviointikeskus. Selvityksessä ehdotettiin, että Koulutuksen arviointineuvosto, Korkeakoulujen arviointineuvosto ja Opetushallituksen arviointitoiminnot koottaisiin koulutuksen arviointikeskukseen. Lisäksi todettiin, että myös Ylioppilastutkintolautakunnan toiminnot voitaisiin perustellusti liittää arviointikeskukseen. Hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti Ylioppilastutkintolautakunnan toiminnot on kuitenkin rajattu perustettavan arviointikeskuksen ulkopuolelle.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen perustamisen tavoitteena on koulutuksen arviointitoiminnan vahvistaminen. Tavoitteena on vahvistaa suomalaisen koulutuksen arvioinnin kansallista roolia sekä luoda entistä paremmat edellytykset kansainvälisen yhteistyön ja sen vaikuttavuuden lisäämiselle. Arviointikeskuksen perustamisella korostettaisiin ja selkeytettäisiin myös arviointitoiminnan riippumatonta ja itsenäistä asemaa.

Arviointikeskuksen perustamisen myötä arviointia koskevat keskeiset tehtävät ja osaaminen koottaisiin selkeämmäksi, tehokkaammaksi ja vaikuttavammaksi kokonaisuudeksi. Toimintojen kokoaminen loisi esimerkiksi entistä paremmat mahdollisuudet arvioinnin metodiselle kehittämiselle. Lisäksi tavoitteena on vahvistaa koulutusasteiden ja -sektoreiden rajat ylittävää arviointitoimintaa sekä henkilöstön osaamisen hyödyntämistä ja kehittämismahdollisuuksia. Yhdistämällä saavutettaisiin myös aineistojen keräämiseen sekä arviointien tulosten levittämiseen ja hyödyntämiseen liittyviä synergiaetuja.

Arviointikeskuksen perustaminen ei merkitsisi muutoksia koulutuksen arviointitoiminnan lakisääteisiin tehtäviin. Arviointitoimintojen yhdistämisen yhteydessä tavoitteena olisi turvata arviointitoiminnan laajuus

vähintään nykyisellä tasolla sekä huomioida nykyisten toimintojen erityispiirteet, erityisesti korkeakoulujen arviointiin liittyvät eurooppalaiset periaatteet ja linjaukset.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot ja keskeiset ehdotukset

Arviointikeskuksen organisaatiomuoto

Esityksen mukaan arviointikeskus toimisi virastona opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla. Esityksen valmistelun aikana on selvitetty myös arviointikeskuksen toimimista julkisoikeudellisena laitoksena. Opetus- ja kulttuuriministeriön konserniohjauksesta ja -rakenteesta tehdyssä selvityksessä (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:6) todetaan, että koulutuksen arviointikeskus olisi tarkoituksenmukaisinta perustaa julkisoikeudellisena laitoksena, sillä näin korostettaisiin arviointitoiminnan riippumattomuutta ja parannettaisiin mahdollisuutta arviointitoimintaan liittyvän palvelun tarjonnan laajentamiseen.

Julkisoikeudellinen laitos on valtiosta erillinen oikeushenkilö, joka luodaan kyseisestä organisaatiosta annettavalla erityislailla. Laissa tulee säätää muun muassa julkisoikeudellisen laitoksen oikeushenkilöllisyydestä, tehtävistä, oikeuksista ja vastuusta, hallinnon järjestämisestä sekä toiminnan rahoituksesta. Esimerkkejä julkisoikeudellisista laitoksista ovat julkisoikeudelliset yliopistot, Kansaneläkelaitos ja Suomen Pankki. Julkisoikeudellisina laitoksina toimivat valtionhallinnon toimielimet ovatkin yleensä melko suuria organisaatioita. Henkilöstömäärältään pienemmät valtionhallinnon asiantuntijaorganisaatiot, kuten useimmat tutkimus- ja kehittämislaitokset toimivat pääsääntöisesti virastomuodossa.

Virastomuotoiseen organisaatioon verrattuna julkisoikeudellisella laitoksella voidaan katsoa olevan jonkin verran enemmän itsenäistä päätösvaltaa erityisesti taloudellisissa kysymyksissä. Muu itsenäisyys ja riippumattomuus turvataan molemmissa organisaatiomuodoissa organisaation hallintorakennetta sekä hallintoelinten nimittämistä ja päätösvaltaa koskevan sääntelyn kautta.

Arviointikeskuksen toiminnan arvioidaan muodostuvan suurelta osin lakisääteisten arviointitehtävien suorittamisesta, vaikka ulkopuolisiin toimeksiantoihin perustuvan arviointitoiminnan osuuden voidaan arvioida jonkin verran kasvavan arviointitoiminnan kansainvälistymisen myötä. Molemmissa organisaatiomuodoissa arviointikeskuksen toiminta olisi suurelta osin valtion rahoittamaa, joko virastolle myönnettävän määrärahan taikka julkisoikeudelliselle laitokselle myönnettävän valtionavustuksen tai muun säädetyn rahoitusmallin mukaisesti. Molemmissa organisaatiomuodoissa arviointikeskuksella voisi kuitenkin olla maksullista palvelutoimintaa ja keskus voisi lisäksi ottaa vastaan arviointitoimeksiantoja ja hankkia näin ulkopuolista rahoitusta.

Erot taloudellisessa päätösvallassa ilmenevät lähinnä julkisoikeudellisen laitoksen itsenäisen omistusoikeuden ja taloudellisen vastuun kautta. Julkisoikeudellisena laitoksena arviointikeskus voisi kerätä omaa pääomaa, jonka säilymisestä se vastaisi toimintansa tehokkuuden kautta. Jos vain murto-osa arviointikeskuksen rahoituksesta olisi valtion ulkopuolista rahoitusta eikä arviointikeskuksella olisi mahdollisuutta kerätä merkittäviä omia pääomia, ero virastomuotoisen organisaation ja julkisoikeudellisen laitoksen välisen taloudellisen itsenäisyyden suhteen ei kuitenkaan olisi käytännössä merkittävä.

Viraston palveluksessa olevasta henkilöstöstä suurin osa työskentelee virkasuhteessa ja lisäksi virastomuotoinen organisaatio voi ulkoisen rahoituksen turvin palkata myös työsopimussuhteista henkilöstöä. Viraston henkilöstö kuuluu valtion virka- ja työehtosopimuksen piiriin. Julkisoikeudellisen laitoksen henkilöstön palvelussuhteen muoto on työsuhde.

Virkasuhdetta ja työsuhdetta koskeva lainsäädäntö on hyvin pitkälti samansisältöistä, muun muassa irtisanomisperusteet ovat lähes samanlaiset. Julkisoikeudellisena laitoksena toimiminen kasvattaisi kuitenkin jonkin verran organisaation työnantajavelvoitteita. Julkisoikeudellisena laitoksena arviointikeskuksen tulisi muun muassa neuvotella oma erillinen työehtosopimus tai liittyä jonkin muun alan työehtosopimukseen sekä vastata työntekijöidensä eläkevakuuttamisesta ja työttö-

myysvakuutusmaksuista. Työntekijöiden asemaan organisaatiomuodolla ei olisi muuten merkittävää vaikutusta.

Virastolla ei ole omaa oikeushenkilöllisyyttä, vaan se on osa valtio-oikeushenkilöä ja kuuluu valtion talousarvion piiriin. Julkisoikeudellisena laitoksena toimiminen asettaa organisaatiolle useita sellaisia velvoitteita, jotka virastomuotoisessa organisaatiossa järjestetään valtio-organisaation kautta. Julkisoikeudellisen laitoksen hallinnossa tulee esimerkiksi ottaa huomioon kirjanpitolain ja tilintarkastuslain säännökset, omaisuus- ja vastuuvakuutukset, henkilöstön työehtosopimus- ja eläkejärjestelyt sekä toimitilaratkaisut. Julkisoikeudellisena laitoksena toimiminen merkitsisikin virastomuotoa laajempaa hallinto- ja tukipalveluihin liittyvää resursointitarvetta.

Virastomuodossa toimivan arviointikeskuksen itsenäisyys ja riippumattomuus pystytään turvaamaan keskuksen johtamista, hallintorakennetta ja päätöksentekoa koskevan sääntelyn kautta. Julkisoikeudellisena laitoksena toimiminen antaisi arviointikeskukselle jonkin verran enemmän itsenäistä taloudellista päätösvaltaa, mutta ulkopuolisten arviointitoimeksiantojen vastaanottaminen ja palvelutarjonnan laajentaminen on mahdollista myös virastomuodossa. Erityisesti henkilöstöresurssien tehokas käyttö ja mahdollisuus keskittyä arviointikeskuksen ydintoimintoihin puoltavat virastomuodossa toimimista, koska tällöin keskuksen resurssit voidaan suunnata nimenomaan arviointitoimintaan.

Arviointikeskuksen hallintomalli

Virastojen ja laitosten hallintomallit voidaan jakaa pääjohtajamalleihin ja hallitusmalleihin. Pääjohtajamallissa viraston johtotehtävä ja päätöksentekovalta on johtajalla, jonka strategisena tukena toimii johtokunta. Käytännössä pääjohtajamallissa toimivien virastojen ja laitosten päätöksentekovaltaa on kuitenkin usein eri tavoin jaettu johtajan ja johtokunnan kesken. Hallitusmallissa johtotehtävä puolestaan on säädetty hallitukselle, jonka asema ja tehtävät muistuttavat osakeyhtiön tai valtion liikelaitoksen hallituksen tehtäviä.

Arviointikeskuksen hallinnon järjestämisessä on kiinnitettävä huomiota itsenäisyyden ja riippumattomuuden varmistamiseen siten, ettei luottamus arviointitoimintaan voi vaarantua hallinnollisten järjestelyjen vuoksi. Arviointikeskuksen hallintomallissa itsenäisyys ja riippumattomuus tulee varmistaa erityisesti arviointisuunnitelman laadinnassa ja arviointeihin liittyvän päätösvallan sääntelyssä. Hallintomallin tulee olla myös siten toimintakykyinen ja tehokas, että hallinnon moniportaisuus ja hallinnolliset kustannukset ovat oikeassa suhteessa hallinnolta edellytettäviin vaatimuksiin.

Arviointikeskuksen hallintomalliksi ehdotetaan mallia, jossa päätöksentekovalta olisi johtajalla, jonka strategisena tukena toimisi johtokuntatyypinen toimielin. Johtokuntatyypisenä toimielimenä toimisi arviointiosaamista edustavista jäsenistä koostuva arviointineuvosto. Arviointineuvosto puolestaan osallistuisi arviointikeskuksen strategiaan suunnitteluun seuraamalla ja kehittämällä arviointikeskuksen toimintaa. Arviointineuvosto olisi keskeisessä asemassa myös arviointisuunnitelman laadinnassa.

Valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 11 §:n mukaan ministeriön tulee vahvistaa tärkeimmät tavoitteet merkittävimpien virastojen ja laitosten toiminnalliselle tuloksellisuudelle. Arviointikeskuksen riippumattoman aseman korostamiseksi opetus- ja kulttuuriministeriön ja arviointikeskuksen välillä ei kuitenkaan otettaisi käyttöön talousarvioasetuksessa tarkoitettua tulossopimusmenettelyä. Opetus- ja kulttuuriministeriö ohjaisi ja seuraisi arviointitoiminnan tuloksellisuutta arviointisuunnitelman kautta.

Arviointineuvoston kokoonpano

Arviointineuvoston asettamismenettely, kokoonpano ja suhde opetus- ja kulttuuriministeriöön ovat arviointitoiminnan riippumattomuuden kannalta keskeisiä seikkoja. Esityksen valmistelun yhteydessä on käsitelty laajasti neuvostojen lukumäärään ja jäsenistöön liittyviä kysymyksiä.

Valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 6 §:n 2 kohdan mukaan valtioneuvoston yleisistunto ratkaisee keskushallinnon virastojen ja laitosten johtokuntien jäsenten mää-

räämisen, jos se on laissa tai asetuksessa säädetty valtioneuvoston tehtäväksi. Toimivalta on kuitenkin ministeriöllä, jos se on säädöksissä nimenomaisesti annettu ministeriölle. Ohjesäännön perustelujen mukaan tutkimuslaitosten sekä teknisluonteisten virastojen johtokuntien nimeäminen on säädetty pääsääntöisesti ministeriöiden toimivaltaan.

Arviointitoiminnan riippumattomuuden korostamiseksi ehdotetaan, että valtioneuvosto asettaisi arviointikeskuksen yhteydessä toimivan arviointineuvoston. Nykyisin opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa Korkeakoulujen arviointineuvoston ja Koulutuksen arviointineuvoston.

Yhden arviointineuvoston sijasta arviointineuvostoja voisi olla nykytilaa vastaavasti kaksi. Vaihtoehtoisesti eri koulutusmuotoja koskevan erityisasiantuntemuksen lisäämiseksi neuvostoja voisi olla kahden sijasta myös kolme, jolloin nykyinen Koulutuksen arviointineuvosto voitaisiin jakaa yleissivistävän koulutuksen arviointineuvostoksi ja ammatillisen koulutuksen arviointineuvostoksi. Arviointikeskuksen perustamisen tavoitteena on kuitenkin arviointitoimintojen yhdistäminen ja synergiatujen saavuttaminen, mikä toteutuisi parhaiten ehdotuksen mukaisessa yhden arviointineuvoston mallissa.

Yhden arviointineuvoston malliin siirryttäessä on kiinnitettävä huomiota neuvoston jäsenten lukumäärään. Neuvoston suuri jäsenmäärä saattaa heikentää neuvoston toimintakykyä ja toiminnan tehokkuutta, mutta toisaalta neuvoston kokoonpanossa tulee varmistaa riittävä asiantuntemus eri koulutusmuodoista ja arviointitoiminnasta. Nykyisin Korkeakoulujen arviointineuvostossa on 12 jäsentä ja Koulutuksen arviointineuvostossa 14 jäsentä. Esityksen liitteenä olevan asetusluonnoksen mukaan arviointineuvostossa olisi 13 jäsentä eli esityksen mukainen arviointineuvoston kokoonpano olisi huomattavasti nykyisten arviointineuvostojen yhteenlasketua jäsenmäärää pienempi. Arviointineuvoston jäsenet edustaisivat eri koulutussektoreita, opettajankoulutusta, tutkimusta, työelämää ja opiskelijoita. Arviointineuvoston kokoonpanoa on tavoitteena muuttaa siten, että kokoonpanossa painotetaan koulutuksen arvioinnin asiantuntemusta. Arviointikeskus

voisi myös asettaa keskeisten sidosryhmien edustajista koostuvan arviointiasiaan neuvotelukunnan.

Korkeakoulujen laatujärjestelmien auditoinnit ja muut korkeakouluihin kohdistuvat arvioinnit muodostaisivat merkittävän osan arviointikeskuksen tehtävistä. Kansainvälinen kehitys sekä eurooppalaiset laadunvarmistuksen periaatteet asettavat erityisiä vaatimuksia korkeakoulujen arviointitoiminnan järjestämiselle. Eurooppalaiset laadunvarmistuksen periaatteet edellyttävät muun muassa korkeakoulujen edustajien, opiskelijoiden ja keskeisten sidosryhmien kuten työelämän edustajien osallistumista arviointien suunnittelua, menetelmiä ja lopputuloksia koskevaan päätöksentekoon. Eurooppalaisten periaatteiden toteutuminen ja riittävä korkeakoulutuksen arviointia koskeva asiantuntemus ehdotetaan varmistettavaksi asettamalla arviointineuvoston yhteyteen erillinen korkeakoulujen arviointijaosto. Korkeakoulujen arviointijaostolla olisi päätösvaltaa korkeakouluja koskevissa arvioinneissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö nimittäisi korkeakoulujen arviointijaoston arviointineuvoston esityksestä.

Arviointisuunnitelma

Arviointitoiminnan tehokkuuden ja vaikuttavuuden kannalta on tärkeää, että toimintaa voidaan suunnitella riittävän pitkällä aikajännteellä. Arviointitoiminnan tärkein strateginen ohjausväline on arviointisuunnitelma, joka sisältää arviointikohteet ja arviointien aikataulut. Nykyisin opetus- ja kulttuuriministeriö laatii arviointisuunnitelman koulutuksen ulkopuolisista arvioinneista.

Arviointikeskuksen itsenäisyyden ja riippumattomuuden korostamiseksi arviointisuunnitelman laadintamenettelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että arviointisuunnitelman valmistelu olisi arviointineuvoston tehtävänä. Valmistelun yhteydessä olisi tärkeää kuulla keskeisiä sidosryhmiä, jotta jo suunnitelman valmisteluvaiheessa voidaan ottaa huomioon eri tahojen arviointitarpeet. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa koulutuspolitiikan suunnittelusta ja toimeenpanosta sekä lainsäädännön valmistelusta. On perusteltua, että ministeriö hyväksyy arviointisuunnitelman, koska määritelyjen arviointikohteiden

kautta tuotetaan tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa varten.

Nykyisin arviointisuunnitelman avulla muun muassa koordinoidaan yhteen kansallisia ja kansainvälisiä arviointeja sekä aluehallintovirastojen toteuttamia peruspalvelujen arviointeja. Arviointikeskuksen perustamisen jälkeen arviointisuunnitelmassa määriteltäisiin vain arviointikeskuksen toteuttamat arvioinnit eli arviointisuunnitelma muuttuisi luonteeltaan arviointikeskuksen toimintasuunnitelmaksi. Arviointisuunnitelman hyväksymisen yhteydessä ministeriön tulisi kuitenkin päällekkäisyyksien välttämiseksi ottaa huomioon esimerkiksi myös osallistumispäätökset kansainvälisiin arviointeihin ja muihin arviointeihin.

Arviointikeskuksen tehtävät ja toiminta

Arviointikeskuksen tehtävät muodostuisivat Korkeakoulujen arviointineuvoston ja Koulutuksen arviointineuvoston nykyisistä tehtävistä sekä Opetushallituksen arviointiyksikön oppimistulosten arviointitehtävistä, eikä keskuksen perustaminen merkitsisi arviointitoiminnan tehtäväkentän merkittävää laajentumista tai muuttumista. Arviointikeskuksen tehtävänä olisi toimia koulutuksen ulkopuolista arviointia suorittavana riippumattomana asiantuntijaorganisaationa, joka tuottaa tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa ja koulutuksen kehittämistä varten.

Arviointikeskuksen suorittama arviointitoiminta kattaisi nykytilaa vastaavasti esi- ja perusopetuksen, lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja ammatillisen aikuiskoulutuksen, vapaan sivistystyön, taiteen perusopetuksen sekä korkeakoulutuksen ulkopuolisen arvioinnin. Arviointitoiminta kattaisi muun muassa oppimistulosten arvioinnit, koulutukseen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen toimintaan liittyvät teema- ja tila-arvioinnit sekä laatujärjestelmien auditoinnit. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi kuitenkin nykytilaa vastaavasti antaa yksittäisen arvioinnin myös muun tahon tehtäväksi.

Osa arviointisuunnitelman mukaisista arvioinneista toteutettaisiin maksuttomana viranomaistoimintana. Korkeakoulujen laatujär-

jestelmien auditoinnit olisivat nykytilaa vastaavasti maksullisia kaikille korkeakouluille.

Lukuun ottamatta oppimistulosten arviointia varsinainen arviointityö suoritettaisiin jatkossakin pääasiassa arviointiryhmissä, joiden toimintaan arviointikeskuksen virkamiehet osallistuisivat sihteereinä ja raportoinnina. Oppimistulosten arviointia varten tarvittaisiin jatkossakin aine- ja alakohtaisia asiantuntijoita, jotka vastaavat hankkeiden toteutuksesta ja raportoinnista. Arviointikeskuksen sisäisestä työnjaosta ja hallinnon järjestämisestä määrättäisiin työjärjestyksellä.

Arviointikeskuksen perustamisen jälkeenkin arviointitoimintaa harjoittaisivat myös muut tahot. Aluehallintoviranomaisten tehtävänä olisi edelleen peruspalvelujen alueellisen saatavuuden arviointi, mukaan lukien koulutuksen alueellisen saatavuuden arviointi. Aluehallintovirastojen suorittama koulutukseen liittyvä arviointi keskittyy pääasiassa määrällisiin kysymyksiin. Paikallinen arviointi säilyisi kuntien ja oppilaitosten tehtävänä. Lisäksi myös jatkossa voitaisiin osallistua erilaisiin kansainvälisiin arviointeihin, kuten PISA-tutkimukseen. Tieteellisen tutkimustoiminnan arviointi säilyisi Suomen Akatemian tehtävänä.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen perustaminen toteutettaisiin nykyisten arviointitoimintaan varattujen määrärahojen ja valtion vuosien 2014–2017 määrärahakehyspäätöksen puitteissa. Arviointikeskuksen perustaminen ja sen edellyttämät järjestelyt otettaisiin huomioon vuoden 2014 talousarvioesityksessä.

Vuoden 2013 määrärahatasossa momentilla 29.01.04 *Koulutuksen ja korkeakoulujen arviointi sekä opiskelijoiden oikeusturvalautakunta* on varattu koulutuksen arviointitoimintaan yhteensä 2 489 000 euroa. Momentilta 29.01.02 *Opetushallituksen toimintameno*t siirrettäisiin siirtyvän arviointitoiminnan osuutena Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen toimintamenoihin vuonna 2014 1 125 000 euroa, mikä vastaisi siirtyvien toimintojen osuutta ajalla 1.5.–31.12.2014.

Momentilta 29.10.20 *Yleissivistävän koulutuksen ja lasten päivähoidon kehittäminen* sekä momentilta 29.20.21 *Ammatillisen koulutuksen kehittäminen* on myönnetty kehittämismäärärahaa oppimistulosten arviointitoimintaan.

Arviointikeskuksen perustaminen ei merkitsisi yhdistyvien toimijoiden arviointitehtävien laajentumista. Arviointikeskuksen perustaminen merkitsisi kuitenkin jonkin verran hallinnollisten tehtävien lisääntymistä. Korkeakoulujen arviointineuvosto ja Koulutuksen arviointineuvosto vastaavat kuitenkin jo nykyisillä määrärahoillaan myös välittömistä ja välillisistä yleiskustannuksistaan. Opetushallituksen toimintamenoista siirrettävässä määrärahasssa on huomioitu henkilöstökustannusten lisäksi myös yleiskustannukset.

Kaikilla yhdistyvillä toimijoilla on jo nykyisin ollut maksullista palvelutoimintaa. Maksullisen palvelutoiminnan laajuuden ei keskuksen perustamisvaiheessa arvioida merkittävästi muuttuvan.

Virastosta ei muodostettaisi erillistä kirjanpitoyksikköä, vaan se olisi osa opetus- ja kulttuuriministeriön kirjanpitoyksikköä.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen perustamisella olisi välittömiä vaikutuksia nykyisten arviointitoiminnasta vastaavien viranomaistahojen eli opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen sekä Jyväskylän yliopiston toimintaan. Korkeakoulujen arviointineuvoston sihteeristö on virkasuhteessa opetus- ja kulttuuriministeriöön ja toimii ministeriön tiloissa käyttäen ministeriön yhteisiä hallinto- ja tukipalveluja. Sihteeristö on kuitenkin toiminut itsenäisenä toimintayksikkönä vastaten ainoastaan korkeakoulujen arviointiin liittyvistä tehtävistä, joten virkojen siirtämistä lukuun ottamatta muutokset ei vaikuttaisi merkittävästi opetus- ja kulttuuriministeriön toimintaan.

Opetushallituksen alainen oppimistulosten arviointitoiminta ja näin ollen suurin osa Opetushallituksen nykyisen arviointiyksikön viroista siirrettäisiin arviointikeskukseen. Opetushallituksessa tämä merkitsisi asiantuntijahenkilöstön määrän, hallintokulujen, tie-

tohallintotarpeiden ja toimitilararpeen vähentymistä.

Koulutuksen arviointineuvoston sihteeristö on toiminut Jyväskylän yliopiston erillisenä laitoksena. Arviointikeskuksen perustaminen merkitsisi toimintayksikön lopettamista. Sihteeristö on kuitenkin toiminut opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa solmitun sopimuksen ja sen perusteella määräytyvän rahoituksen puitteissa, joten tehtävien siirtymisellä arviointikeskukseen ei olisi merkittäviä vaikutuksia Jyväskylän yliopiston toimintaan.

Arviointikeskus olisi uusi opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimiva virasto, mistä aiheutuisi uusia tehtäviä ministeriölle. Opetus- ja kulttuuriministeriö on kuitenkin jo aiemmin vastannut esimerkiksi arviointineuvostojen asettamisesta ja arviointisuunnitelman laadinnasta, joten muutos ei merkittävästi lisäisi hallinnollisen työn määrää ministeriössä. Ehdotuksen mukaan päävastuu arviointisuunnitelman laadinnasta siirtyisi ministeriöltä arviointineuvostolle. Lisäksi muun muassa henkilöstö- ja muut hallintoasiat siirtyisivät arviointikeskuksen tehtäväksi. Arviointikeskuksen perustaminen näin ollen osaltaan myös vähentäisi arviointitoimintaan liittyviä tehtäviä ministeriössä.

4.3 Vaikutukset henkilöstöön

Arviointitoimintaa suorittavasta henkilöstöstä Korkeakoulujen arviointineuvoston sihteeristö on virkasuhteessa opetus- ja kulttuuriministeriöön, Opetushallituksen arviointiyksikön henkilöstö virkasuhteessa Opetushallitukseen sekä Koulutuksen arviointineuvoston henkilöstö työsuhteessa Jyväskylän yliopistoon. Korkeakoulujen arviointineuvoston sihteeristössä työskentelee tällä hetkellä 10 vakinaisessa virkasuhteessa sekä sihteeristön pääsihteerin asetuksessa säädetyn mukaisesti määräaikaisessa virkasuhteessa. Opetushallituksen arviointiyksikössä on 20 virkaa, joista 15 vakinaista ja 5 määräaikaista. Koulutuksen arviointineuvoston sihteeristössä työskentelee yhdeksän henkilöä, joista kuusi vakituisessa työsuhteessa ja kolme määräaikaisessa työsuhteessa.

Korkeakoulujen arviointineuvoston sihteeristö ja Opetushallituksen arviointiyksikön henkilöstö

Korkeakoulujen arviointineuvoston sihteeristön sekä Opetushallituksen alaisen arviointitoimintaa suorittavan henkilöstön palvelusuhteiden jatkuvuus turvattaisiin siirtämällä vastaavat virat ja tehtävät Kansalliseen koulutuksen arviointikeskukseen 1 päivänä toukokuuta 2014. Virkojen siirtämisessä noudatettaisiin valtion virkamieslakia (750/1994) ja muita valtion henkilöstöä koskevia määräyksiä ja ohjeita.

Valtion virkamieslain 5 a §:n mukaan valtionhallinnon toimintojen uudelleen järjestelyn yhteydessä virat ja niihin nimetyt virkamiehet siirtyvät samaan virastoon kuin tehtävät siirtyvät. Määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitetty virkamies siirtyy viraston palvelukseen määräaikaisen virkasuhteensa keston ajaksi. Virka voidaan siirtää ilman virkamiehen suostumusta, jos virka siirretään virkamiehen työssäkäyntialueella tai työssäkäyntialueelle.

Työttömyysturvain (1290/2002) työssäkäyntialue ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle henkilön tosiasiallisesta asuinpaikasta.

Jos virka siirretään muualle kuin virkamiehen työssäkäyntialueelle, tarvitaan siirtoon virkamiehen suostumus. Virkamiehen mahdollinen kieltäytyminen ei kuitenkaan vaikuta tehtävien siirtoon uuteen sijaintipaikkaan. Virkamieslain 27 §:n 3 momentin mukaan virkamies voidaan irtisanoa kyseisen pykälän säännösten mukaisesti, jos virastoon perustettu virka sijoitetaan toiselle paikkakunnalle eikä virkamies perustellusta syystä siirry työskentelemään tällä paikkakunnalla.

Kaikki Korkeakoulujen arviointineuvoston virat siirrettäisiin perustettavaan arviointikeskukseen. Opetushallituksen arviointiyksiköstä siirrettävien virkojen määrä täsmentyy myöhemmin. Lähtökohtana on, että Opetushallituksesta siirtyvien virkojen määrä vastaisi siirrettävään arviointitoimintaan käytettäviä henkilötyövuosia ja arviointikeskukseen siirrettäisiin näitä vastaavasti sellaiset virat, joiden pääasiallinen toimenkuva muodostuu siirrettävistä tehtävistä. Arviointiyksikön henkilöstö, jonka virkaa ei siirrettäisi arviointi-

tikeskukseen, jatkaisi virkasuhteensa mukaisesti Opetushallituksen palveluksessa.

Koulutuksen arviointineuvoston sihteeristö

Koulutuksen arviointineuvostosta annetun asetuksen 11 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö sopii arviointineuvoston sihteeristöstä Jyväskylän yliopiston kanssa. Sopimuksen mukaan Jyväskylän yliopisto vastaa sihteeristön edellyttämien palvelujen tuottamisesta ja arviointitoiminnasta aiheutuvista kustannuksista sopimuksen puitteissa myönnettävän avustuksen rajoissa. Jyväskylän yliopistolla on työnantajavastuu sihteeristöstä. Arviointikeskuksen perustamisen vuoksi sopimus Jyväskylän yliopiston kanssa on irtisanottu 1 päivästä tammikuuta 2014 lukien, mutta sopimusta tullaan jatkamaan 30 päivään huhtikuuta 2014 saakka.

Arviointineuvoston sihteeristön palvelussuhteet on yliopistolain voimaantulosta annetulla lailla (559/2009) muutettu 1 päivänä tammikuuta 2010 lukien virkasuhteista työsuhteiksi. Yliopistolain 32 §:n 1 momentin mukaan yliopiston henkilöstön palvelussuhde on työsuhde. Työntekijöihin ja palvelussuhteen ehtoihin sovelletaan, mitä laissa tai sen nojalla säädetään tai määrätään ja mitä työehtosopimuksessa ja työsuopimuksessa sovitaan.

Työsuopimuslain (55/2001) 1 luvun 10 pykälässä säädetään liikkeen luovutuksesta. Työsuopimuslain mukaisella työnantajan liikkeen luovutuksella tarkoitetaan yrityksen, liikkeen, yhteisön tai säätiön tai näiden toiminnallisen osan luovuttamista toiselle työnantajalle, jos luovutettava, pää- tai sivutoimivien harjoitettu liike tai sen osa pysyy luovutuksen jälkeen samana tai samankaltaisena. Liikkeen luovutuksessa työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista työsuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet sekä niihin liittyvät työsuhte-etuudet siirtyvät liikkeen uudelle omistajalle tai haltijalle.

Koulutuksen arvioinnista annetun asetuksen 11 §:ssä tarkoitettu Koulutuksen arviointineuvoston sihteeristö siirtyisi arviointikeskuksen palvelukseen 1 päivänä toukokuuta 2014 lukien työsuopimuslain 1 luvun 10 §:ssä tarkoitettulla liikkeen luovutuksella. Siirtyvän henkilöstön työsuhteet muuttuisivat virkasuhteiksi ja heidät nimitettäisiin virkasuh-

teisiin 1 päivänä toukokuuta 2014 lukien. Määräaikaisessa työsuhteessa ollut henkilö nimitettäisiin määräaikaiseen virkasuhteeseen työsuopimuksessa sovitun määräajan ajaksi. Liikkeen luovutus ei koskisi sellaisia Koulutuksen arviointineuvoston sihteeristössä työskenteleviä henkilöitä, joiden työsuhde Jyväskylän yliopistoon ei ole voimassa luovutushetkellä eli työsuhde päättyy 30 päivänä huhtikuuta 2014 tai aikaisemmin.

Työsuopimuslain mukaisena liikkeen luovutuksena tehtävään siirtoon ei tarvittaisi henkilöstön suostumusta eikä liikkeen luovutuksen piirissä olevalla henkilöstöllä olisi valinnanmahdollisuutta halutessaan jatkaa Jyväskylän yliopiston palveluksessa. Siirtoon sovellettaisiin kuitenkin työsuopimuslain 7 luvun 5 §:n mukaista erityistä irtisanoutumisoikeutta eli työntekijä saisi irtisanoa työsuopimuksensa päättymään luovutuspäivästä muutoin sovellettavaa irtisanomisaikaa noudattamatta.

Liikkeen luovutuksessa työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista työsuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet sekä niihin liittyvät työsuhte-etuudet siirtyvät liikkeen uudelle omistajalle tai haltijalle. Koulutuksen arviointineuvoston sihteeristö on luovutushetkellä yliopistojen yleisen työehtosopimuksen piirissä ja työehtosopimuslain (436/1946) 5 §:ää noudattaen luovutuksen kohteena olevaan henkilöstöön sovellettaisiin yliopistojen työehtosopimuksien mukaisia ehtoja luovutushetkellä voimassa olevan työehtosopimuksen päättymiseen asti. Tällä hetkellä yliopistojen yleinen työehtosopimus on voimassa 31 päivään maaliskuuta 2014 asti. Sopimuksen voimassaoloajan päättymisen jälkeen siirtynyt henkilöstö tulisi valtion virkaehtosopimuksen piiriin.

Siirtyvän henkilöstön palvelussuhteet jatkuisivat katkeamatta, joten esimerkiksi siirtymähetken mennessä ansaittu vuosiloma-oikeus säilyisi. Lisäksi palvelussuhteen keskeytyksen perustuvien määräysten soveltamisessa huomioitaisiin myös siirtyneen työsuhteen perusteella kertynyt palvelusaika. Liikkeen luovutuksen tarkemmista ehdoista tullaan sopia Jyväskylän yliopiston kanssa tehtävällä liikkeenluovutusopimuksella.

Siirtyvän henkilöstöön sovellettaisiin myös yliopistolain voimaantulosta annetun lain 11 §:n siirtymäsäännöstä henkilöstön

eläketurvasta. Kyseisen säännöksen mukaan niihin uusien yliopistojen palveluksessa oleviin henkilöihin, jotka ovat syntyneet ennen 1 päivää tammikuuta 1980, sovelletaan valtion eläkelakia (395/2006). Siirtymäsäännöksen perustelujen mukaan valtion eläkelain soveltaminen jatkuisi, vaikka siirtymäsäännöksen piiriin kuuluva henkilö siirtyisi toisen yliopiston palvelukseen tai takaisin sellaiseen palvelukseen, johon valtion eläkelakia sovelletaan. Perustelujen mukaan siirtymäsäännös koskee myös sellaista ennen 1 päivänä tammikuuta 1980 syntyntä henkilöä, joka on uuden yliopistolain voimaantulon jälkeen tullut yliopiston palvelukseen ja ollut valtion eläkelain soveltamisen piirissä jo yliopistoon tullessaan.

Muut henkilöstöä koskevat järjestelyt

Valtion virka- ja työehtosopimuksessa sopimuskaudelle 2012–2014 on sovittu, että organisaatiomuutostilanteissa uuden viraston palkkausjärjestelmän valmistelu aloitetaan asianomaisten työntajaviranomaisten ja palkansaajajärjestöjen kesken osana muutoksen muuta valmistelua mahdollisimman pian sen jälkeen, kun organisaatiomuutoksesta on hallitustasolla päätetty. Neuvottelut perustettavan arviointikeskuksen palkkausjärjestelmä-sopimuksesta toteutettaisiin valtion virka- ja työehtosopimuksen mukaisia periaatteita noudattaen. Palkkausjärjestelmäneuvottelujen yhteydessä huomioitaisiin myös sopimusten mukaiset siirtymätilanteita koskevat vanhan palkan turvaamista koskevat määräykset.

Arviointikeskukseen perustettaisiin uutena virkana johtajan virka. Johtajan virka julistettaisiin haettavaksi ja pyrittäisiin täyttämään ennen lain voimaantuloa. Johtajan virka perustettaisiin arviointikeskukselle siirrettävien määrärahojen puitteissa.

Yhdistyvien arviointitoimijoiden henkilöstölle on järjestetty henkilöstötilaisuuksia, joissa on käsitelty arviointikeskuksen perustamiseen liittyviä kysymyksiä ja toimenpiteitä. Perustettavan keskuksen organisaatiorakenteeseen ja henkilöstön siirtymiseen liittyvät valmistelut on aloitettu. Henkilöstö on laajasti mukana keskuksen perustamista valmistelemissä suunnitteluryhmissä. Kukin yhdistyvä toimija tulee käsittelemään henkilös-

tön siirtoa myös omassa yhteistoimintamenettelyssään.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Arviointikeskus tuottaa tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa ja kehittämistä varten. Koulutusta koskevalla arviointitiedolla on tärkeä yhteiskunnallinen rooli koulutuksen kehittämisessä, oppimisen tukemisessa ja koulutuksen laadun varmistamisessa. Arviointitoimintojen yhdistäminen parantaisi mahdollisuuksia hyödyntää arviointitoiminnassa saatavia tuloksia koulutuksen kehittämiseksi paikallisessa, alueellisessa ja valtakunnallisessa kehittämistyössä ja päätöksenteossa.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Arviointikeskuksen perustamista selvittänyt työryhmä

Opetusministeri asetti 1 päivänä joulukuuta 2011 työryhmän selvittämään Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen perustamista. Työryhmän tuli laatia esitys tarvittaviksi säädöksiksi sekä taloudellisista ja muista vaikutuksista 30 päivään huhtikuuta 2012 mennessä. Työryhmän määräaika pidennettiin 15 päivään kesäkuuta 2012 asti. Työryhmän tuli toimeksiannon mukaan tehdä esitys ainakin arviointikeskuksen organisaatiorakenteesta, arviointikeskuksen ja opetus- ja kulttuuriministeriön välisestä suhteesta, henkilöstön asemasta sekä keskuksen sijainnista huomioiden valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista koskevasta toimivallasta annetun lain ja valtioneuvoston asetuksen mukaiset säännökset. Työryhmän työskentelyn aikana selvisi, että sijoittamisselvityksen tekeminen ei ollut mahdollista työryhmälle asetetun määräajan puitteissa ja sijoittamisselvityksen tekeminen päätettiin antaa selvitysmiehen tehtäväksi.

Työryhmän työskentelyn aikana järjestettiin 2 päivänä huhtikuuta 2012 henkilöstön kuulemistilaisuus sekä 16 päivänä huhtikuuta 2012 sidosryhmien kuulemistilaisuus. Kuulemistilaisuuksissa käytetyissä puheenvuo-

roissa ja kirjallisissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota muun muassa arviointikeskuksen riippumattomuuden turvaamiseen, keskuksen organisaatiomuotoon, keskuksen hallintorakenteeseen sekä henkilöstön aseman turvaamiseen ja keskuksen sijaintipaikkaan.

Kuulemistilaisuuksissa saadun palautteen perusteella työryhmän esitystä muutettiin vähentämällä arviointineuvostojen lukumäärä kolmesta yhteen sekä tarkentamalla johtajan ja johtokuntatyypin toimielimen välistä toimivaltaa. Tehdyt muutokset korostavat arviointitoiminnan riippumattomuutta ja uuden keskuksen perustamisella saavutettavia synergiaetuja. Kuulemistilaisuuksissa esitetyissä eräissä puheenvuoroissa kannatettiin keskuksen organisaatiomuodoksi julkisoikeudellista laitosta, mutta hallituksen esityksen jaksossa 3.2. esitetyin perusteluin työryhmä ei tältä osin muuttanut alkuperäistä esitystään.

Työryhmä luovutti hallituksen esityksen muotoon laaditun esityksensä opetusministerille 20 päivänä kesäkuuta 2012. Työryhmän esityksestä pyydettiin lausunnot yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, aluehallintovirastoilta, korkeakouluja ja koulutuksen järjestäjiä edustavilta järjestöiltä, keskeisiltä työmarkkinajärjestöiltä, muilta keskeisiltä sidosryhmiltä, kuten Opetushallitukselta ja Suomen Kuntaliitolta sekä oikeus-, sisäasiain-, työ- ja elinkeino- sekä valtiovarainministeriöltä.

Selvitys arviointikeskuksen sijoittamisesta

Arviointikeskuksen sijoittamispaikasta tehtiin valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista koskevasta toimivallasta annetun lain (362/2002) ja valtioneuvoston asetuksen (567/2002) mukainen sijoittamisselvitys (Selvitys kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen sijoittamisesta, opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:25). Sijoittamisselvityksessä arviointikeskuksen perustamisen toiminnalliset, taloudelliset, alueelliset ja henkilöstöön liittyvät vaikutukset. Sijoittamisselvityksen teki selvityshenkilö Markku Mattila ja selvitys luovutettiin opetus- ja kulttuuriministerille 7 päivänä marraskuuta 2012. Selvitysmies ehdotti selvityksessään, että arviointikeskus sijoitettaisiin Helsinkiin, mutta kes-

kuksen toimintaa sijoitettaisiin Jyväskylään siinä laajuudessa kuin Koulutuksen arviointikeskus siellä nyt toimii.

Ennen sijoittamispäätöksen tekemistä opetus- ja kulttuuriministeriö pyysi alueellistamisen koordinaatioryhmän lausunnon ministeriön esityksestä. Ministeriön esityksen mukaan Kansallinen koulutuksen arviointikeskus sijoitettaisiin Helsinkiin, mutta osa arviointikeskuksen toiminnoista sijoitettaisiin Jyväskylään. Koordinaatioryhmä puolsi kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen sijoittamista Helsinkiin ja osaksi Jyväskylään siten, että Jyväskylään sijoittuvat toiminnot määritellään riittävän vahvaksi kokonaisuudeksi ja että Jyväskylän yliopistosta keskuksen siirtyvän henkilöstön asema järjestetään käytännössä samoin periaattein kuin muun siirtyvän henkilöstön asema.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tarkensi koordinaatioryhmän lausunnon perusteella sijoittamispäätösesitystään Jyväskylään sijoitettavien toimintojen osalta. Opetus- ja kulttuuriministeriön 28 päivänä helmikuuta 2013 tekemän päätöksen mukaan arviointikeskuksen perustamisvaiheessa Jyväskylään sijoitettavien toimintojen laajuus vastaa noin Koulutuksen arviointineuvoston sihteeristön nykyisten toimintojen laajuutta. Toimintojen sijoittamisessa noudatetaan hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja pyritään siihen, että arviointikeskuksen palvelukseen siirtyvän henkilöstön työntekopaikkakuntaa ei ilman suostumusta muutettaisi. Päätöksen mukaan Helsinkiin ja Jyväskylään sijoitettavat toiminnot ja henkilöstömäärä päätetään tarkemmin myöhemmin.

Arviointikeskuksen perustamisen valmistelutoimenpiteet

Työryhmän valmistelussa arviointikeskuksen toiminnan ehdotettiin alkavan vuoden 2014 alusta lukien. Lain vahvistamisen ja arviointikeskuksen varsinaisen toiminnan aloittamisen väliin tulee kuitenkin varata riittävän pitkä ajanjakso keskuksen perustamistoimia varten. Yhdistyvien arviointitoimintojen ehdotetaankin tämän vuoksi työryhmän esityksestä poiketen siirtyvän arviointikeskuksen tehtäväksi vasta 1 päivästä toukokuuta 2014 lukien. Arviointikeskuksen perustamista

valmistellaan yhdistyvien arviointitoimijoiden ja opetus- ja kulttuuriministeriön yhteistyönä.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Keskeisimmät kannanotot lausunnoissa

Työryhmän esityksestä pyydettiin lausunnot keskeisiltä sidosryhmiltä ja kaikilta korkeakouluilta. Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntöön vastasi yhteensä 57 tahoja. Suurin osa lausunnonantajista kannatti Korkeakoulujen arviointineuvoston, Koulutuksen arviointineuvoston ja Opetushallituksen arviointitoimintojen yhdistämistä. Sibelius-Akatemia, Tampereen yliopisto ja Turun ammattikorkeakoulu eivät kannattaneet arviointikeskuksen perustamista. Lisäksi muutamissa lausunnoissa tuotiin esille epäilyjä arviointikeskuksen perustamisen positiivisista vaikutuksista korkeakoulujen arviointitoimintaan, vaikka keskuksen perustamista arviointitoimintaan kohdistuvien muiden synergiaetujen vuoksi kannatettiin. Eräissä lausunnoissa toivottiin, että esityksen yhteydessä olisi tarkasteltu myös muiden arviointitoimintojen, erityisesti aluehallintovirastojen suorittaman peruspalveluiden arvioinnin ja Ylioppilastutkintolautakunnan arviointitoiminnan yhdistämistä arviointikeskukseen.

Useissa lausunnoissa otettiin kantaa arviointikeskuksen organisaatiomuotoon. Yleisesti todettiin, että arviointikeskuksen organisaatiomuodon tulee mahdollistaa ja turvata arviointitoiminnan riippumattomuus ja itsenäisyys. Eräissä lausunnoissa kritisoitiin sitä, että eri vaihtoehdoista ei ole esitetty tarkempia kustannuslaskelmia, joten kannanotto vaihtoehtojen välillä ei ole mahdollista. Osa lausunnonantajista katsoi, että toiminta julkisoikeudellisena laitoksena turvaisi keskuksen riippumattomuuden virastomallia paremmin, koska keskuksen organisaatio- ja hallintomallit myös ulkoisesti näyttäisivät riippumattomimmilta. Virastomallin eduksi puolestaan katsottiin kustannustehokkuus ja todettiin, että tarkoituksenmukaisella päätöksentekovallan jakamisella keskuksen riippumattomuus tulee yhtäläillä turvatuksi myös virastomallissa.

Useissa lausunnoissa kannatettiin sitä, että arviointikeskus toimisi hallinto- ja tukipalveluissa saavutettavien säästöjen vuoksi jonkin toisen organisaation yhteydessä. Lausunnoissa tuotiin kuitenkin esille, että riippumattomuuden turvaamiseksi arviointikeskus ei voisi toimia minkään korkeakoulun tai Opetushallituksen yhteydessä.

Esityksen mukaisia arviointikeskuksen tehtäviä pääosin kannatettiin. Useissa lausunnoissa pidettiin erittäin tärkeänä, että arviointitoimintaa harjoitetaan jatkossakin kehittävän arvioinnin periaatteiden mukaisesti. Lakiehdotuksen mukaista arviointikeskuksen tehtävää tukea opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä laadunhallintaa koskevissa asioissa oli lausunnoissa tulkittu vaihtelevasti.

Arviointikeskuksen hallintomalli nähtiin pääosin toimivaksi. Erityisen positiivisena pidettiin hallintomallin keventämistä verrattuna keväällä 2012 kuulemistilaisuudessa esitettyyn luonnokseen. Yhden yhteisen arviointineuvoston ja erillisen korkeakoulujen arviointijaoston malli koettiin toimivaksi ratkaisuksi hyödyntää arviointitoimintojen yhdistämisestä saatavia synergiaetuja, mutta samalla varmistaa korkeakoulujen arviointiin liittyvä erityisasiantuntemus. Lausunnoissa kannatettiin ehdotusta, jonka mukaan valtioneuvosto nimittäisi arviointineuvoston ja johtajan, mikä nykytilaan verrattuna lisäisi arviointikeskuksen riippumattomuutta suhteessa opetus- ja kulttuuriministeriöön.

Osa lausunnonantajista katsoi, että ehdotus antaa johtajalle liian suuren toimivallan. Lausunnonantajat ehdottivat, että osa johtajan päätettäväksi esitetyistä asioista tulisi siirtää arviointineuvoston päätettäväksi. Lisäksi muutamissa lausunnoissa koettiin, että esityksessä mainittujen hallintoon ja päätöksentekoon liittyvien asiakirjojen väliset suhteet ja päätösvallan jakautuminen ovat osittain epäselviä.

Suurin osa lausunnonantajista kannatti yhden yhteisen arviointineuvoston perustamista. Myös mahdollisuutta toimia jaostoissa kannatettiin. Lausunnoissa kuitenkin todettiin 11 henkilön jäsenmäärän asettavan haasteita jäsenten riittävän laaja-alaiselle asiantuntemukselle. Lausunnoissa esitettiin yksittäisiä ehdotuksia neuvoston kokoonpanon laajentamisesta sekä muiden erillisten jaostojen,

kuten yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen jaoston perustamisesta. Opiskelijajärjestöt ja eräät muut tahot esittivät, että neuvostoon tulisi nimittää opiskelijaedustus sekä korkea-asteelta että toiselta asteelta.

Myös arviointiasiain neuvottelukunnan perustamista pääosin kannatettiin. Eräissä lausunnoissa kuitenkin todettiin keskeisten sidosryhmien vaikutusmahdollisuuksien heikkenevän, jos ne jatkossa olisivat edustettuina ainoastaan neuvottelukunnan jäseninä.

Annetuissa lausunnoissa kannatettiin esityksen mukaisen korkeakoulujen arviointijaoston perustamista. Erillisen jaoston katsottiin turvaavan eurooppalaisten arvioinnin laatustandardien täyttymisen ja Korkeakoulujen arviointineuvoston saavuttamien kansainvälisten tunnustusten, kuten ENQA:n jäsenyyden ja EQAR-rekisteröinnin säilyttämisen. Lausunnoissa tuotiin kuitenkin esille, että korkeakouluilla on ja tulee olla jatkossakin vapaus valita toimintansa ja laatuajattelunsa arvioinnin suorittavat toimijat kotimaisten ja ulkomaisten arviointitahojen joukosta.

Esityksen mukaisen monivuotisen arviointisuunnitelman laadintaa kannatettiin, mutta mielipiteet arviointisuunnitelman vahvistavasta tahosta jakaantuivat. Osa lausunnonantajista kannatti esityksen mukaista ehdotusta, että opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa arviointisuunnitelman, koska määriteltävien arviointikohteiden kautta tuotetaan tietoa nimenomaan koulutuspoliittista päätöksentekoa varten. Osa lausunnonantajista sen sijaan katsoi, että keskuksen riippumattomuuden turvaamiseksi arviointisuunnitelman vahvistaminen tulisi olla arviointineuvoston tehtävänä. Yleisesti pidettiin tärkeänä, että sidosryhmiä kuullaan kattavasti arviointisuunnitelman laadinnassa. Lisäksi pidettiin tärkeänä, että arviointisuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon myös osallistuspäätökset muihin arviointeihin sekä aluehallintovirastojen suorittama peruspalvelujen arviointi. Useissa lausunnoissa todettiin, että keskuksen riippumattomuuden turvaamiseksi opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauksen ei tule perustua ministeriön ja keskuksen väliseen tulossopimukseen. Monivuotinen arviointisuunnitelma katsottiin tarkoituksenmukaiseksi ja riittäväksi ohjausinstrumentiksi.

Oikeusministeriö on lausunnossaan yhtynyt esityksessä esitettyyn käsitykseen, että koulutuksen arviointitoiminnan yhteiskunnallisen merkittävyyden takia arviointikeskuksen perusteista on perusteltua säätää lailla, vaikka asetuksentasoinen sääntely olisi perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan mahdollista. Oikeusministeriön lausunnossa esitettiin lisäksi yksittäisiä pykälä- ja esityksen perusteita koskevia lakitekniisiä huomautuksia.

Muutamissa lausunnoissa todettiin, että työryhmän esityksessä ei oltu riittävästi selvitetty arviointikeskuksen perustamisen taloudellisia vaikutuksia eikä Opetushallituksesta siirtyviä resursseja. Lisäksi todettiin, että toimintojen yhdistäminen ja mahdolliset uudet tehtävät eivät saa vaarantaa arviointitoiminnan resurssien säilymistä vähintään nykytasolla. Valtionvarainministeriöllä ei ollut esityksen taloudellisia vaikutuksia koskevia huomautuksia.

Siirtyvän henkilöstön aseman turvaamiseen otettiin kantaa useissa lausunnoissa. Erityisesti painotettiin, että Koulutuksen arviointineuvoston henkilöstölle on turvattava yhdenvertaiset mahdollisuudet siirtyä uuden arviointikeskuksen palvelukseen. Valtiovarainministeriö on todennut lausunnossaan, että työsuhteisen henkilöstön siirtyminen Kansallisen koulutuksen arviointikeskukseen tulisi toteuttaa liikkeenluovutuksena.

Lausuntojen huomioon ottaminen

Hallituksen esityksen jaksossa 3.2 on käsitelty arviointikeskuksen organisaatiomuotoon liittyviä kysymyksiä. Lausuntojen perusteella ei tullut ilmi sellaisia seikkoja, joiden perusteella työryhmän esitystä arviointikeskuksen toimimisesta virastona tulisi muuttaa. Hallituksen esityksessä ei oteta kantaa arviointikeskuksen sijaintipaikkakuntaan. Esityksen perusteluissa todetun mukaisesti on kuitenkin aiheellista selvittää keskuksen mahdollisuutta toimia hallinto- ja tukipalveluiden osalta yhteistyössä jonkin toisen organisaation kanssa.

Arviointikeskuksen tehtävien osalta lausunnoissa kiinnitettiin huomiota erityisesti kehittävän arvioinnin periaatteiden jatkumiseen ja laadunhallinnan tukemiseen. Kehittävän arvioinnin periaate on kirjattu hallituksen esityksen perusteluihin. Laadunhallintaa tu-

kevan tehtävän osalta perusteluissa on puolestaan todettu, että laadunhallinnan tuen tehtävänä on tuottaa arviointitietoa koulutuksen laadun kehittämisen tarpeisiin, mutta arviointitietoon perustuva laadun kehittäminen kuuluu koulutuksen järjestäjille ja koulutuksen kehittämisestä vastaaville viranomaisille.

Esityksen mukaisessa keskuksen hallintomallissa päätöksentekovalta on jaettu arviointineuvoston ja johtajan kesken siten, että arviointineuvosto vastaa tärkeimmän strategisen asiakirjan eli arviointisuunnitelmaesityksen laadinnasta sekä osallistuu arviointikeskuksen strategiseen suunnitteluun. Johtajalla puolestaan on päätösvalta johtamiseen liittyvissä kysymyksissä. Lausuntojen perusteella ei tullut ilmi sellaisia seikkoja, joiden perusteella päätösvaltaa olisi siirretty johtajalta arviointineuvostolle.

Annettujen lausuntojen perusteella asetusluonnoksessa ehdotettua arviointineuvoston jäsenten lukumäärää on lisätty työryhmän ehdotuksen mukaisesta 11 jäsenestä 13 jäseneksi. Arviointineuvoston jäsenenä olisi näin ollen kaksi opiskelijointia edustavaa jäsentä ja kaksi työelämää edustavaa jäsentä. Korkeakoulujen arviointijaoon lisäksi ei ole katsottu aiheelliseksi ehdottaa asetuksella säädettäväksi muista jaostoista, mutta esityksen perusteluja on tarkennettu muiden jaostojen nimittämisen osalta.

Arviointisuunnitelman hyväksyminen esitetään työryhmän ehdotuksen mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriön tehtäväksi. Arviointisuunnitelmaa koskevaa sääntelyä on kuitenkin oikeusministeriön lausunnon perusteella tarkennettu siten, että arviointisuunnitelman oikeudellista asemaa sekä pääasial-

lista sisältöä ja tarkoitusta koskevat säännökset on otettu lakiin.

Esitystä on muutettu valtiovarainministeriön siirtyvän henkilöstön asemaa koskevan kannanoton mukaisesti siten, että Jyväskylän yliopiston yhteydessä toimivan Koulutuksen arviointineuvoston sihteeristö siirtyy perustettavan arviointikeskuksen palvelukseen työsopimuslaisissa tarkoitettulla liikkeen luovutuksella.

Oikeusministeriön lausunnon perusteella esitystä on työryhmän ehdotukseen verrattuna muutettu sopimusasetukseen perustuvien Ahvenanmaan maakunnassa suoritettavien arviointitehtävien osalta. Oikeusministeriön lausunnossa esitetyn kannan mukaisesti arviointikeskuksen toimivallan ulottaminen Ahvenanmaan maakunnassa suoritettaviin korkeakoulututkintoihin edellyttää asiaa koskevan itsehallintolain 32 §:n mukaisen sopimusasetuksen uusimista.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2014 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lasten päivähoito siirtyi vuoden 2013 alusta lukien sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle. Hallitus tulee antamaan esityksen uudeksi varhaiskasvatuslaiksi. Jos arviointikeskuksen tehtäviin kuuluisi jatkossa myös varhaiskasvatuksen arviointi, tätä koskevat lainsäädäntömuutokset tullaan ottamaan huomioon varhaiskasvatuslain valmistelun yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta

1 §. Toimiala. Pykälässä säädettäisiin Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen toimialasta. Pykälän 1 momentin mukaan Kansallinen koulutuksen arviointikeskus on koulutuksen ulkopuolisen arvioinnin riippumaton asiantuntijaorganisaatio, joka tuottaa tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa ja koulutuksen kehittämistä varten. Riippumattomuudella tarkoitettaisiin arviointien menetelmien, organisoinnin, tulosten, johtopäätösten ja suositusten vapautta esimerkiksi oppilaitosten, ministeriön ja muiden asianosaisten vaikutuksesta. Arviointikeskuksen toimiala kattaisi nykyisin Korkeakoulujen arviointineuvoston, Koulutuksen arviointineuvoston ja Opetushallituksen arviointiyksikön suorittaman koulutuksen ulkoisen arviointitoiminnan toimialan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin arviointikeskuksen organisatorisesta asemasta. Arviointikeskus olisi opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimiva virasto. Arviointitoiminta ei kuitenkaan rajautuisi vain opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla järjestettävään koulutukseen. Nykyiseen tapaan hallinnonalojen välisen yhteistyön kautta voitaisiin arvioida myös esimerkiksi työvoimapolitiittisena koulutuksena järjestettävää koulutusta sekä maksupalvelutoimintana muiden ministeriöiden alaista tai ulkoimaisten toimijoiden koulutusta.

2 §. Tehtävät. Pykälässä säädettäisiin arviointikeskuksen tehtävistä. Tehtävät muodostuisivat pääosin arviointikeskukseen yhdistettävien tahojen tehtävistä.

Pykälän 1 kohdan mukaan arviointikeskuksen tehtävänä olisi toteuttaa koulutukseen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen toimintaan liittyviä arviointeja arviointisuunnitelman mukaisesti. Tehtävä vastaisi nykyisin Korkeakoulutuksen arviointineuvostosta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa ja Koulutuksen arvioinnista annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa

säädetyjä tehtäviä. Säännös kattaisi erityyppiset arvioinnit, kuten teema- ja tila-arvioinnit sekä laatujärjestelmiin liittyvät auditoinnit. Säännöksessä ei Korkeakoulujen arviointineuvostosta annetun valtioneuvoston asetuksen tavoin erikseen mainittaisi korkeakoulujen laatujärjestelmiin liittyviä arviointeja, koska koulutuksen ja korkeakoulujen toiminnan arvioinnin katsottaisiin sisältävän myös korkeakoulujen laatujärjestelmiin liittyvät arvioinnit.

Pykälän 2 a) kohdan mukaan arviointikeskuksen tehtävänä olisi tehdä oppimistulosten arviointeja eli perusopetuslain 14 §:ssä ja lukiolain 10 §:ssä tarkoitettujen tuntijaon ja opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden saavuttamista koskevia arviointeja sekä 2 b) kohdan mukaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 13 §:ssä tarkoitettujen opetussuunnitelman perusteiden ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 13 §:ssä tarkoitettujen tutkinnon perusteiden sekä taiteen perusopetuksesta annetun lain 5 §:ssä tarkoitettujen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden saavuttamista koskevia arviointeja arviointisuunnitelman mukaisesti. Edellä mainitut tehtävät vastaisivat sisällöltään nykyisin perusopetuslain 21 §:ssä, lukiolain 16 §:ssä, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 24 §:ssä ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 §:ssä Opetushallitukselle säädetyjä arviointitehtäviä. Taiteen perusopetuksesta annettuun lakiin ei ole aiemmin sisällytynyt vastaavaa nimenomaista säännöstä oppimistulosten arvioinnista.

Pykälän 3 kohdan mukaan arviointikeskuksen tehtävänä olisi tukea opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä sekä korkeakouluja arviointia ja laadunhallintaa koskevissa asioissa. Tehtävä vastaisi nykyisin Korkeakoulujen arviointineuvostosta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdissa sekä Koulutuksen arvioinnista annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetyjä tehtäviä. Säännöksessä ei kuitenkaan voimassa olevan sääntelyn tavoin nimenomaisesti mainittaisi arviointikeskuksen tehtävänä olevan avustaa opetus- ja kulttuuriministeriötä koulutuksen arviointia

koskevista asioissa, koska ehdotetun 1 §:n mukainen arviointikeskuksen toimialaa koskeva sääntely kattaisi jo tämän tehtävän.

Koulutuksen arvioinnista annetussa valtioneuvoston asetuksessa ei säädetä laadun varmistamiseen liittyvistä arvioinneista eikä muissa koulutuslaeissa ole yliopistolain ja ammattikorkeakoululain tavoin säädetty velvollisuudesta säännöllisesti osallistua laatu- ja järjestelmien arviointiin. Arviointikeskuksen yleisenä tehtävänä olisi kuitenkin laadunhallinnan tukeminen kaikilla koulutussektoreilla. Pykälän 3 kohdassa laadunhallinnalla tarkoitettaisiin laadun johtamista, ohjausta, kehittämistä ja varmistusta. Laadunhallinnan tuen tehtävänä olisi tuottaa arviointitietoa koulutuksen laadun kehittämisen tarpeisiin. Lisäksi arviointikeskus tukisi koulutuksen järjestäjiä arviointeihin liittyvissä asioissa. Tämä tarkoittaisi muun muassa arviointiosuutensaamisen, arvioinnin lähestymistapojen ja mallien sekä menetelmien, kriteereiden ja mittareiden kehittämiseen liittyvää tukea. Arviointitietoon perustuva laadun kehittäminen kuuluisi kuitenkin koulutuksen järjestäjille ja koulutuksen kehittämisestä vastaaville viranomaisille.

Pykälän 4 kohdan mukaan arviointikeskuksen tehtävänä olisi kehittää koulutuksen arviointia. Tehtävä vastaisi Koulutuksen arvioinnista annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädettyä tehtävää. Kehittämistehtävää ei mainita Korkeakoulujen arviointineuvostosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa, mutta sen voidaan katsoa kuuluvan Korkeakoulujen arviointineuvoston tehtäviin ilman nimenomaista säännöstäkin.

Pykälän 5 kohdassa olisi informatiivinen säännös, jonka mukaan arviointikeskuksen tehtävänä olisi huolehtia muista tehtävistä, jotka säädetään tai määrätään sen tehtäväksi. Muita tehtäviä voisivat olla esimerkiksi Ahvenanmaan korkeakoulusta annetun maakuntalain (Ålands författningssamling 2002:81) 5 §:n mukaiset arviointitehtävät.

3 §. Johtaja. Pykälän 1 momentin mukaan arviointikeskuksella olisi johtaja, joka johtaisi keskuksen toimintaa ja vastaisi keskuksen toiminnan tuloksellisuudesta sekä arviointisuunnitelmassa määritellyjen tavoitteiden to-

teuttamisesta. Valtioneuvosto nimittäisi johtajan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin johtajan ratkaisuvallasta. Arviointikeskus olisi virasto, jossa johtaja ratkaisisi arviointikeskuksessa ratkaistavat asiat, jos ei muuta ole säädetty tai työjärjestyksessä määrätty. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin johtajan ratkaisuvallasta. Johtaja voisi työjärjestyksellä siirtää ratkaisuvaltaansa myös muulle arviointikeskukseen palvelusuhteessa olevalle virkamiehelle.

4 §. Arviointineuvosto. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin arviointikeskuksen yhteydessä toimivasta arviointineuvostosta, joka toimisi arviointikeskuksen johtokuntatyypinä toimielimenä. Ehdotetun säännöksen mukaan arviointineuvosto seuraisi ja kehittäisi arviointikeskuksen toimintaa. Arviointineuvoston tehtävistä ja ratkaisuvallasta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Esityksen liitteenä olevan asetusluonnoksen mukaan arviointineuvoston tehtävänä olisi osallistua arviointikeskuksen strategiseen suunnitteluun sekä päättää laajakantoisista tai periaatteellisesti merkittävistä lausunnoista ja aloitteista. Lisäksi arviointineuvoston laatisi esityksen lain 5 §:n mukaisesta arviointisuunnitelmasta sekä arviointisuunnitelman muutoksista.

Pykälän 1 momentin mukaan arviointineuvoston jäsenellä tulisi olla tehtävän edellyttämää asiantuntemusta. Pykälän 2 momentin mukaan arviointineuvoston kokoonpanosta, tehtävistä ja päätösvaltaisuudesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Esityksen liitteenä olevan asetusluonnoksen mukaan arviointineuvostossa olisi 13 jäsentä. Arviointineuvostossa tulisi olla edustettuina eri koulutussektorit, opettajankoulutus, tutkimus, työelämä ja opiskelijat. Asetusluonnoksessa eri koulutussektoreilla tarkoitettaisiin perusopetusta, lukiokoulutusta, ammatillista koulutusta, aikuiskoulutusta, ammattikorkeakouluja ja yliopistoja. Kutakin edellä mainittua koulutussektoria edustaisi arviointineuvostossa yksi jäsen. Koulutussektoreita edustavien jäsenten lisäksi arviointineuvostossa olisi yksi opettajankoulutusta edustava jäsen, kaksi tutkimusta edustavaa jäsentä, kaksi työelämää edustavaa jäsentä sekä kaksi opiskelijoita edustavaa jäsentä. Opiskelijoita

edustavista jäsenistä toinen edustaisi korkeakouluopiskelijoita ja toinen toisen asteen opiskelijoita. Nykytilaa vastaavasti arviointineuvosto valitsisi keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Arviointineuvosto olisi päätösvaltainen, kun puheenjohtajan lisäksi läsnä on vähintään puolet muista jäsenistä.

Asetusluonnoksessa esitetty arviointineuvoston kokoonpano ei kaikilta osin vastaa nykyisten arviointineuvostojen kokoonpanoa. Yhden arviointineuvoston malliin siirtyminen edellyttää kuitenkin jäsenten lukumäärän vähentämistä, jotta arviointineuvoston tehokas toimintakyky voidaan turvata. Lisäksi arviointineuvoston kokoonpanossa painotettaisiin arviointiasiantuntemusta.

Lakiin ehdotetun pykälän 3 momentissa säädettäisiin arviointineuvoston asettamisesta. Ehdotetun säännöksen mukaan valtioneuvosto nimittäisi arviointineuvoston enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että arviointikeskuksen johtajalla ja henkilöstön edustajalla olisi läsnäolo- ja puheoikeus arviointineuvoston kokouksissa. Säännöksen mukaan arviointikeskuksen henkilöstö valitsisi keskuudestaan edustajan arviointineuvostoon. Johtaja ja henkilöstön edustaja eivät olisi arviointineuvoston jäseniä. Johtajalla ja henkilöstön edustajalla olisi läsnäolo- ja puheoikeus myös arviointineuvoston yhteydessä toimivassa pykälän 5 momentissa tarkoitettussa jaostossa. Läsnäolo- ja puheoikeus olisi tarpeen arviointikeskuksen ja arviointineuvoston välisen tiedonkulun varmistamiseksi. Lisäksi johtaja tai muu arviointikeskuksen virkamies olisivat läsnä arviointineuvoston kokouksissa toimiessaan esittelijöinä toimivaltansa puitteissa.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin arviointineuvoston yhteydessä toimivista jaostoista. Ehdotetun säännöksen mukaan arviointineuvoston yhteydessä voisi toimia jaostoja, joihin kuuluu myös arviointineuvoston ulkopuolisia jäseniä. Jaoston perustaminen olisi perusteltua, jos käsiteltävät asiat edellyttävät tiettyä erityisasiantuntemusta eikä niitä tämän vuoksi voida tai ole tarkoituksenmukaisista käsitellä arviointineuvostossa.

Ehdotetun säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö nimittäisi jaostot arviointineuvoston esityksestä.

Jaostojen kokoonpanosta, päätösvaltaisuudesta, toimikaudesta ja ratkaisuvallasta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Arviointineuvoston ja jaoston välisen tiedonkulun turvaamiseksi jaostossa olisi jäseninä aina myös arviointineuvostoon nimitettyjä jäseniä. Jaosto voitaisiin tarvittaessa asettaa kesken arviointineuvoston toimikauden.

Esityksen liitteenä olevan asetusluonnoksen mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin korkeakoulujen arviointijaostosta. Asetusluonnoksen mukaan korkeakoulujen arviointijaostossa olisi yhdeksän jäsentä, joista vähintään kolmen tulisi olla myös arviointineuvoston jäseniä. Jaoston jäsenten tulisi olla perehtyneitä korkeakoulujen arviointiin, mikä vastaisi nykyisen Korkeakoulujen arviointineuvoston kelpoisuusvaatimuksia. Käytännössä korkeakoulujen arviointijaoston jäseniä olisivat ainakin arviointineuvoston yliopistoja ja ammattikorkeakouluja edustavat jäsenet. Arviointineuvoston ulkopuoliset jaoston jäsenet edustaisivat yliopistoja, ammattikorkeakouluja, opiskelijoita ja työelämän asiantuntemusta.

Lakiin ehdotetun säännöksen mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriö nimittäisi jäsenet arviointineuvoston esityksestä. Arviointineuvoston esityksen valmistelun yhteydessä tulisi kuulla korkeakouluja ja pyytää niitä nimeämään ehdokkaita korkeakoulujen arviointijaoston jäseniksi.

Asetusluonnoksen mukaan korkeakoulujen arviointijaoston kokoonpanoon ja päätösvaltaisuuden sovellettaisiin muutoin, mitä on säädetty arviointineuvoston kokoonpanosta ja päätösvaltaisuudesta. Jaoston kokoonpanossa tulisi näin ollen ottaa huomioon molemmat kieliryhmät ja jaosto valitsisi keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Korkeakoulujen arviointijaoston tehtävissä ja ratkaisuvallassa huomioitaisiin korkeakoulujen arviointia koskevien standardien vaatimukset. Asetusluonnoksen mukaan korkeakoulujen arviointijaosto päättäisi arviointien hankesuunnitelmasta sekä suunnittelu- ja arviointiryhmien kokoonpanosta, jos arviointikohteena on korkeakoulutus. Korkeakoulujen arviointijaoston ratkaisuvaltaan kuuluisivat myös korkeakoulujen laatujärjestelmien au-

ditointien lopputulosten hyväksyminen tai hylkääminen.

Voimassa olevan sääntelyn mukaan Korkeakoulujen arviointineuvosto ja Koulutuksen arviointineuvosto voivat asettaa neuvostoissa käsiteltävien asioiden valmistelua varten jaostoja. Asioita valmistelemaan asetettavista jaostoista ei tässä esityksessä ehdoteta säädettäväksi, mutta arviointikeskus voisi ilman nimenomaista säännöstäkin tarvittaessa asettaa erilaisia työryhmiä tukemaan arviointineuvostossa ja korkeakoulujen arviointijaostossa käsiteltävien asioiden valmistelua.

Esityksen valmistelun yhteydessä on lisäksi tullut esille mahdollinen tarve asettaa asiantuntijaryhmiä, jotka käsitelisivät maksupalvelutoimintana suoritettavia tehtäviä, kuten arviointikeskuksen tekemään sopimukseen perustuvia koulutusohjelmien akkreditointia. Asiantuntijaryhmänä voisi tehtävien luonteen mukaan toimia joko opetus- ja kulttuuriministeriön nimittämä jaosto, josta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella taikka arviointikeskuksen asettama työryhmä.

5 §. Arviointisuunnitelma. Pykälässä säädettäisiin arviointisuunnitelmasta. Ehdotetun säännöksen mukaan arviointineuvosto laatisi esityksen arviointisuunnitelmasta. Säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävänä olisi arviointisuunnitelman hyväksyminen.

Arviointisuunnitelma sisältäisi arvioitavat kohteet ja toteutettavien arviointien aikataulut yleisellä tasolla. Yksityiskohtaisemmin arviointien sisällöstä ja aikataulutuksesta päätetään hankesuunnitelmassa. Arviointisuunnitelman laadinnassa noudatettavista periaatteista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Esityksen liitteenä olevan asetusluonnoksen mukaan arviointisuunnitelma laadittaisiin neljäksi vuodeksi kerrallaan ja sitä voitaisiin tarkistaa arviointikauden aikana. Käytännössä arviointineuvosto laatisi esityksen arviointisuunnitelmasta toimikautensa alussa. Arviointisuunnitelmaa noudatettaisiin, kunnes uusi arviointineuvosto on laatinut esityksen arviointisuunnitelmasta omalle toimikaudelleen ja opetus- ja kulttuuriministeriö on hyväksynyt uuden arviointisuunnitelman. Lähtökohdaisesti arviointisuunnitelmaan ei arviointikauden aikana tehtäisi merkittäviä muutok-

sia. Mahdollisuus suunnitelman muuttamiseen ja tarkentamiseen on kuitenkin tärkeää, jotta arviointikauden aikana voidaan ottaa huomioon esille tulleet uudet arviointitarpeet sekä arviointien aikataulujen muutokset.

Asetusluonnoksen mukaan arviointineuvoston tehtävänä olisi laatia ehdotus arviointisuunnitelmasta sekä siihen tehtävistä muutoksista. Arviointineuvoston tulisi arviointisuunnitelmaa laadittaessa kuulla keskeisiä sidosryhmiä.

6 §. Maksut. Pykälässä säädettäisiin arviointikeskuksen valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla perimistä maksuista. Maksuperustelain 6 §:n 1 momentin mukaan julkisoikeudellisesta suoritteesta valtiolle perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteiden tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää. Maksuperustelain 7 §:n mukaan muiden kuin julkisoikeudellisten suoritteiden hinnat päätetään liikeloudellisin perustein. Maksuperustelain 8 §:n nojalla opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella päätetään, mitkä arviointikeskuksen suoritteet ovat maksullisia ja mistä suoritteesta maksu määrätään omakustannusarvon perusteella sekä mitkä suoritteet hinnoitellaan liikeloudellisin perustein. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää myös maksuperustelain 6 §:n 2 momentin mukaan suoritteista perittävistä kiinteistä maksuista.

Nykytilaa vastaavasti arviointisuunnitelmassa mainitut lain 2 §:n 1 ja 2 kohdan mukaiset arvioinnit olisivat opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan oppilaitoksille maksuttomia. Korkeakoulujen laatu järjestelmien auditoinnit olisivat kuitenkin kaikille korkeakouluille maksullisia. Auditointien kiinteät hinnat määriteltäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella. Muut tilausarvioinnit hinnoiteltaisiin liikeloudellisin perustein.

7 §. Työjärjestys. Pykälässä säädettäisiin arviointikeskuksen työjärjestyksestä. Ehdotuksen mukaan johtaja vahvistaisi arviointikeskuksen työjärjestyksen, koska työjärjestyksellä määrättävät asiat kuuluvat keskuksen johtamiseen. Työjärjestyksellä annettaisiin määräyksiä muun muassa toimintayksiköistä, henkilöstön tehtävistä, toimivaltuuksista ja sijaisuuksista. Ennen työjärjestyksen vahvistamista johtajan tulisi kuitenkin kuulla arvi-

ointineuvostoa, koska työjärjestyksessä määrättävillä asioilla voi esimerkiksi toimintayksiköiden rakenteen osalta olla yhteyttä myös keskuksen strategiisiin toimintalinjoihin.

8 §. Tarkemmat säännökset. Tarkemmat säännökset arviointikeskuksen toimintaperiaatteista, henkilöstöstä, kelpoisuusvaatimuksista, neuvottelukunnista ja palkkioiden määräytymisestä annettaisiin valtioneuvoston asetuksella.

9 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulon ajankohdasta. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

10 §. Toiminnan aloittamista koskevat siirtymäsäännökset. Esityksen mukaan laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta tulisi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014 lukien. Lain voimaantulon jälkeen suoritettaisiin keskuksen perustamistoimenpiteitä ja keskuksen varsinainen arviointitoiminta alkaisi 1 päivänä toukokuuta 2014.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan yliopistolain 87 §:n 2 momentissa ja ammattikorkeakoululain 9 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkeakoulujen arviointineuvoston tehtävät, perusopetuslain 21 §:ssä, lukiolain 16 §:ssä, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 24 §:ssä, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 §:ssä, vapaasta sivistystyöstä annetun lain 7 §:ssä ja taiteen perusopetuksesta annetun lain 7 §:ssä tarkoitetun koulutuksen arviointineuvoston tehtävät sekä opetushallituksesta annetun lain (182/1991) nojalla Opetushallitukselle säädetyt oppimistulosten seuranta-arviointeihin liittyvät tehtävät siirtyisivät arviointikeskukselle 1 päivänä toukokuuta 2014. Mainitusta ajankohdasta lukien siirtyisivät myös Korkeakoulujen arviointineuvostossa, Koulutuksen arviointineuvostossa ja Opetushallituksessa siirtyvien tehtävien osalta tehdyt sopimukset ja sitoumukset sekä niistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet arviointikeskukselle, ellei toisin ole sovittu.

Opetus- ja kulttuuriministeriön laatima arviointisuunnitelma on voimassa vuoden 2015 loppuun asti. Pykälän 2 momentissa olisi siirtymäsäännös, jonka mukaan arviointitoiminnassa noudatettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaista arviointisuunnitelmaa, kunnes lain 5 §:n mukai-

nen arviointisuunnitelma on hyväksytty. Laadittavassa arviointisuunnitelmassa tulisi ottaa huomioon myös 31 päivään joulukuuta 2015 asti voimassa olevan suunnitelman mukaisten arviointien loppuunsaattaminen.

11 §. Henkilöstöä koskevat siirtymäsäännökset. Pykälässä säädettäisiin arviointikeskuksen palvelukseen siirtyvää henkilöstöä koskevista siirtymäsäännöksistä. Henkilöstön siirtymiseen liittyviä kysymyksiä on käsitelty laajemmin hallituksen esityksen jaksossa 4.3 Vaikutukset henkilöstöön.

Ehdotetun säännöksen 1 momentissa säädettäisiin Korkeakoulujen arviointineuvoston sihteeristön sekä Opetushallituksen henkilöstön siirtymisestä arviointikeskuksen palvelukseen. Korkeakoulujen arviointineuvoston sihteeristö sekä Opetushallituksesta siirtyvä henkilöstö siirtyisi arviointikeskuksen palvelukseen 1 päivästä toukokuuta 2014 valtiorikamieslain toimintojen uudelleenjärjestelyä koskevan 5 a §:n mukaisesti.

Ehdotetun säännöksen 2 momentissa säädettäisiin Koulutuksen arviointineuvoston sihteeristön asemasta. Ehdotetun säännöksen mukaan koulutuksen arvioinnista annetun asetuksen 11 §:ssä tarkoitettu Koulutuksen arviointineuvoston sihteeristö siirtyisi arviointikeskuksen palvelukseen 1 päivästä toukokuuta 2014 työsopimuslain 1 luvun 10 §:ssä tarkoitetulla liikkeen luovutuksella. Ehdotetun siirtymäsäännöksen piiriin eivät kuitenkaan kuuluisi sellaiset Koulutuksen arviointineuvoston sihteeristössä työskentelevät henkilöt, joiden työsuhde Jyväskylän yliopistoon ei ole voimassa luovutushetkellä eli työsuhde päättyy 30 päivänä huhtikuuta 2014 tai aikaisemmin.

Liikkeen luovutuksessa työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista työsuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet sekä niihin liittyvät työsuhde-etuudet siirtyvät liikkeen uudelle omistajalle tai haltijalle. Siirtyvä henkilöstö nimitettäisiin virkasuhteisiin luovutusajankohdasta lukien. Määräaikaisessa työsuhteessa oleva siirtyvä henkilöstö nimitettäisiin määräaikaiseen virkasuhteeseen työsopimuksessa sovituksi määräajaksi.

Ehdotetun säännöksen 3 momentin mukaan arviointikeskukseen perustettaisiin 1 päivänä tammikuuta 2014 lukien johtajan virka. Lain 3 §:n mukaan valtioneuvosto nimittäisi johta-

jan opetus- ja kulttuuriministeriön esityksestä. Johtajan virka on tarkoitus täyttää mahdollisimman pian lain vahvistamisen jälkeen. Keskuksen perustamista valmistelevia toimenpiteitä varten keskukselle tulisi nimittää johtaja heti lain voimaantulosta lähtien. Virantäyttöprosessin kesto huomioiden arviointikeskukselle voitaisiin tarvittaessa nimittää ennen virantäyttöä myös määräaikainen johtaja.

Pykälän 3 momentissa olisi myös siirtymäsäännös, jonka mukaan Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi ennen lain voimaantuloa nimittää virkamiehiä arviointikeskuksen virkoihin niitä ensimmäisen kerran täytettäessä. Arviointikeskuksen perustamisen jälkeen virkojen perustamista ja täyttämistä koskeva toimivalta siirtyisi arviointikeskukselle.

1.2 Perusopetuslaki

21 §. Koulutuksen arviointi. Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevaa sääntelyä. Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena olisi turvata lain tarkoituksen toteuttamista, tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa sääntelyä vastaavasti opetuksen järjestäjän velvollisuudesta arvioida antamaansa koulutusta ja osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Säännöksestä ehdotetaan poistettavaksi nimenomainen maininta koulutuksen vaikuttavuuden arvioinnista, koska koulutuksen vaikuttavuuden arvioinnin voidaan katsoa sisältyvän säännöksessä mainittuun annettuun koulutuksen arviointiin.

Arviointikeskuksen perustamisen ja sitä koskevan lainsäädännön vuoksi pykälän 3 momentista poistettaisiin Koulutuksen arviointineuvostoa ja Opetushallituksen arviointitoimintaa koskeva sääntely. Ehdotettu 3 momentti sisältäisi informatiivisen säännöksen Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta. Opetuksen järjestäjän tulisi osallistua arviointisuunnitelman mukaisesti arviointikeskuksen tekemiin kansallisiin arviointeihin. Lisäksi ulkopuolista arviointia voitaisiin edelleen järjestää myös muiden tahojen suorittamana tai kansainvälisenä arviointina.

Voimassa olevan säännöksen 4 momenttia vastaavasti säädettäisiin arviointien keskeis-

ten tulosten julkistamisvelvollisuudesta. Julkistamistavat jäisivät opetuksen järjestäjien päätettäväksi.

Pykälän 5 momentissa olisi voimassa olevaa säännöstä vastaava valtuutussäännös, jonka mukaan arvioinnista ja sen kehittämisestä annettaisiin tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä on annettu koulutuksen arvioinnista annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

1.3 Lukiolaki

16 §. Koulutuksen arviointi. Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevaa sääntelyä. Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena olisi turvata lain tarkoituksen toteuttamista, tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa sääntelyä vastaavasti koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta arvioida antamaansa koulutusta ja osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Säännöksestä ehdotetaan poistettavaksi nimenomainen maininta koulutuksen vaikuttavuuden arvioinnista, koska koulutuksen vaikuttavuuden arvioinnin voidaan katsoa sisältyvän säännöksessä mainittuun annettuun koulutuksen arviointiin.

Arviointikeskuksen perustamisen ja sitä koskevan lainsäädännön vuoksi pykälän 3 momentista poistettaisiin Koulutuksen arviointineuvostoa ja Opetushallituksen arviointitoimintaa koskeva sääntely. Ehdotettu 3 momentti sisältäisi informatiivisen säännöksen Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta. Koulutuksen järjestäjän tulisi osallistua arviointisuunnitelman mukaisesti arviointikeskuksen tekemiin kansallisiin arviointeihin. Lisäksi ulkopuolista arviointia voitaisiin edelleen järjestää myös muiden tahojen suorittamana tai kansainvälisenä arviointina.

Voimassa olevan säännöksen 4 momenttia vastaavasti säädettäisiin arviointien keskeisten tulosten julkistamisvelvollisuudesta. Julkistamistavat jäisivät koulutuksen järjestäjien päätettäväksi.

Pykälän 5 momentissa olisi voimassa olevaa säännöstä vastaava valtuutussäännös, jonka mukaan arvioinnista ja sen kehittämi-

sestä annettaisiin tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittamisestä on annettu koulutuksen arvioinnista annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

1.4 Laki ammatillisesta koulutuksesta

24 §. Koulutuksen arviointi. Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevaa sääntelyä. Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena olisi turvata lain tarkoituksen toteuttamista, tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa sääntelyä vastaavasti koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta arvioida antamaansa koulutusta ja osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Säännöksestä ehdotetaan poistettavaksi nimenomainen maininta koulutuksen vaikuttavuuden arvioinnista, koska koulutuksen vaikuttavuuden arvioinnin voidaan katsoa sisältyvän säännöksessä mainittuun annetun koulutuksen arviointiin.

Arviointikeskuksen perustamisen ja sitä koskevan lainsäädännön vuoksi pykälän 3 momentista poistettaisiin Koulutuksen arviointineuvostoa ja Opetushallituksen arviointitoimintaa koskeva sääntely. Ehdotettu 3 momentti sisältäisi informatiivisen säännöksen Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta. Koulutuksen järjestäjän tulisi osallistua arviointisuunnitelman mukaisesti arviointikeskuksen tekemisiin kansallisiin arviointeihin. Lisäksi ulkopuolista arviointia voitaisiin edelleen järjestää myös muiden tahojen suorittamana tai kansainvälisenä arviointina.

Voimassa olevan säännöksen 4 momenttia vastaavasti säädettäisiin arviointien keskeisten tulosten julkistamisvelvollisuudesta. Julkistamistavat jäisivät koulutuksen järjestäjien päätettäväksi.

Pykälän 5 momentissa olisi voimassa olevaa säännöstä vastaava valtuutussäännös, jonka mukaan arvioinnista ja sen kehittamisestä annettaisiin tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittamisestä on annettu koulutuksen arvioinnista annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

1.5 Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta

15 §. Koulutuksen arviointi. Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevaa sääntelyä. Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena olisi tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa sääntelyä vastaavasti koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta arvioida antamaansa koulutusta ja osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Säännöksestä ehdotetaan poistettavaksi nimenomainen maininta koulutuksen vaikuttavuuden arvioinnista, koska koulutuksen vaikuttavuuden arvioinnin voidaan katsoa sisältyvän säännöksessä mainittuun annetun koulutuksen arviointiin.

Arviointikeskuksen perustamisen ja sitä koskevan lainsäädännön vuoksi pykälän 3 momentista poistettaisiin Koulutuksen arviointineuvostoa ja Opetushallituksen arviointitoimintaa koskeva sääntely. Ehdotettu 3 momentti sisältäisi informatiivisen säännöksen Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta. Koulutuksen järjestäjän tulisi osallistua arviointisuunnitelman mukaisesti arviointikeskuksen tekemisiin kansallisiin arviointeihin. Lisäksi ulkopuolista arviointia voitaisiin edelleen järjestää myös muiden tahojen suorittamana tai kansainvälisenä arviointina.

Voimassa olevan säännöksen 4 momenttia vastaavasti säädettäisiin arviointien keskeisten tulosten julkistamisvelvollisuudesta. Julkistamistavat jäisivät koulutuksen järjestäjien päätettäväksi.

Pykälän 5 momentissa olisi voimassa olevaa säännöstä vastaava valtuutussäännös, jonka mukaan arvioinnista ja sen kehittamisestä annettaisiin tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittamisestä on annettu koulutuksen arvioinnista annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

1.6 Laki vapaasta sivistystyöstä

7 §. Koulutuksen arviointi. Pykälän otsikko muutettaisiin. Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevaa sääntelyä. Arvioinnin tarkoituksena olisi tukea vapaan sivistystyön

kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa sääntelyä vastaavasti oppilaitoksen velvollisuudesta arvioida antamaansa koulutusta ja osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Säännöksestä ehdotetaan poistettavaksi nimenomainen maininta koulutuksen vaikuttavuuden arvioinnista, koska koulutuksen vaikuttavuuden arvioinnin voidaan katsoa sisältyvän säännöksessä mainittuun annetun koulutuksen arviointiin.

Arviointikeskuksen perustamisen ja sitä koskevan lainsäädännön vuoksi pykälän 3 momentista poistettaisiin Koulutuksen arviointineuvostoa koskeva sääntely. Ehdotettu 3 momentti sisältäisi informatiivisen säännöksen Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta. Oppilaitoksen tulisi osallistua arviointisuunnitelman mukaisiin arviointikeskuksen tekemiin kansallisiin arviointeihin. Lisäksi ulkopuolista arviointia voitaisiin edelleen järjestää myös muiden tahojen suorittamana tai kansainvälisenä arviointina.

Voimassa olevan säännöksen 4 momenttia vastaavasti säädettäisiin arviointien keskeisten tulosten julkistamisvelvollisuudesta. Julkistamistavat jäisivät oppilaitoksen päätettäväksi.

Pykälän 5 momentissa olisi voimassa olevaa säännöstä vastaava valtuutussäännös, jonka mukaan arvioinnista ja sen kehittämisestä annettaisiin tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä on annettu koulutuksen arvioinnista annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

1.7 Laki taiteen perusopetuksesta

7 §. *Koulutuksen arviointi.* Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevaa sääntelyä. Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena olisi tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevaa sääntelyä vastaavasti koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta arvioida antamaansa koulutusta ja osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Säännöksestä ehdotetaan poistettavaksi nimenomainen maininta koulutuksen vaikuttavuuden arvi-

oinnista, koska koulutuksen vaikuttavuuden arvioinnin voidaan katsoa sisältyvän säännöksessä mainittuun annetun koulutuksen arviointiin.

Arviointikeskuksen perustamisen ja sitä koskevan lainsäädännön vuoksi pykälän 3 momentista poistettaisiin Koulutuksen arviointineuvostoa. Ehdotettu 3 momentti sisältäisi informatiivisen säännöksen Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta. Koulutuksen järjestäjän tulisi osallistua arviointisuunnitelman mukaisiin arviointikeskuksen tekemiin kansallisiin arviointeihin. Lisäksi ulkopuolista arviointia voitaisiin edelleen järjestää myös muiden tahojen suorittamana tai kansainvälisenä arviointina.

Voimassa olevan säännöksen 4 momenttia vastaavasti säädettäisiin arviointien keskeisten tulosten julkistamisvelvollisuudesta. Julkistamistavat jäisivät koulutuksen järjestäjien päätettäväksi.

Pykälän 5 momentissa olisi voimassa olevaa säännöstä vastaava valtuutussäännös, jonka mukaan arvioinnista ja sen kehittämisestä annettaisiin tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä on annettu koulutuksen arvioinnista annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

1.8 Yliopistolaki

87 §. *Arviointi.* Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevaa sääntelyä. Arviointikeskuksen perustamisen ja sitä koskevan lainsäädännön vuoksi pykälän 2 momentista poistettaisiin Korkeakoulujen arviointineuvostoa koskeva sääntely. Ehdotettu 2 momentti sisältäisi informatiivisen säännöksen Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta. Yliopisto osallistuisi arviointisuunnitelman mukaisiin arviointikeskuksen tekemiin arviointeihin. Lisäksi ulkopuolista arviointia voitaisiin edelleen järjestää myös muiden tahojen suorittamana tai kansainvälisenä arviointina. Esimerkiksi laatu järjestelmänsä arvioinnissa yliopisto voisi valita myös kansainvälisen toimijan.

1.9 Ammattikorkeakoululaki

9 §. *Arviointi.* Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan paremmin säännöksen sisältöä. Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevaa sääntelyä. Arviointikeskuksen perustamisen ja sitä koskevan lainsäädännön vuoksi pykälän 2 momentista poistettaisiin Korkeakoulujen arviointineuvostoa koskeva sääntely. Ehdotettu 2 momentti sisältäisi informatiivisen säännöksen Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta. Ammattikorkeakoulu osallistuisi arviointisuunnitelman mukaisesti arviointikeskuksen tekemisiin arviointeihin. Lisäksi ulkopuolista arviointia voitaisiin edelleen järjestää myös muiden tahojen suorittamana tai kansainvälisenä arviointina. Esimerkiksi laatuajärjestelmiensä arvioinnissa ammattikorkeakoulu voisi valita myös kansainvälisen toimijan.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

2.1 Valtioneuvoston asetus Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta

Kansallisesta koulutuksesta arviointikeskuksesta annetussa asetuksessa säädettäisiin lain 3 §:n nojalla johtajan ratkaisuvallasta, lain 4 §:n nojalla arviointineuvoston kokoonpanosta, tehtävistä ja päätösvaltaisuudesta sekä jaostojen kokoonpanosta, päätösvaltaisuudesta, toimikaudesta ja ratkaisuvallasta sekä lain 5 §:n nojalla arviointisuunnitelman laadinnassa noudatettavista periaatteista. Näiden valtuutussäännösten nojalla annettavaksi ehdotettuja säännöksiä on selostettu kunkin pykälän yksityiskohtaisten perustelujen yhteydessä.

Lakiehdotuksen 8 §:n nojalla säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella arviointikeskuksen toimintaperiaatteista, henkilöstöstä, kelpoisuusvaatimuksista, neuvottelukunnista ja palkkioiden määräytymisestä. Luonnos valtioneuvoston asetukseksi Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta on hallituksen esityksen liitteenä.

Arviointikeskuksen toimintaperiaatteista ehdotetaan säädettäväksi valtioneuvoston asetuksella, mikä vastaisi arviointitoiminnan nykyistä säädöstasoa. Ehdotetun säännöksen

mukaan arviointitoiminnassa noudatettaisiin arvioinnin riippumattomuuden ja kehittävän arvioinnin periaatteita. Arviointikeskuksen tulisi olla riippumaton toimintansa, menetelmiensä ja arviointien tulosten suhteen. Arvioinnin olisi oltava myös monipuolista, avointa ja oikeudenmukaista sekä luotettavaa ja vertailukelpoista. Arvioinnissa käytetyt kriteerit ja arvioinnin vastuuhenkilöt tulisi julkistaa.

Kehittävän arvioinnin tavoitteena on tukea koulutusorganisaatioita niiden kehittäessä toimintaansa. Kehittävässä arvioinnissa arvioinnin menetelmät räätälöidään arvioinnin tavoitteiden ja arvioitavan teeman mukaan. Kehittävän arvioinnin periaate korostaa arvioinnista vastaavan tahon ja arvioinnin kohteen välistä luottamusta sekä koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen vastuuta laadunhallintaa ja arviointia koskevissa asioissa.

Ehdotetun säännöksen mukaan arviointikeskuksen tulisi julkistaa arvioinneissa käytetyt arviointiperusteet ja arviointien tulokset. Arviointikeskuksen tulisi myös huolehtia tiedonvälityksestä sidosryhmille. Tämä tarkoittaa julkistamisen lisäksi aktiivista tiedottamista arviointien keskeisistä tuloksista. Arvioinnissa mukana olleille oppilaitoksille, opetuksen ja koulutuksen järjestäjille sekä korkeakouluille tulisi toimittaa niitä koskevat arviointitulokset. Muutoin arviointitietojen julkisuuteen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999).

Kansainvälisyyden merkitys koulutuksen arviointitoiminnassa kasvaa edelleen. Asetuksessa ehdotetaan nimenomaisesti säädettäväksi, että arviointikeskuksen tulisi osallistua kansainväliseen arviointitoimintaan ja kansainväliseen yhteistyöhön. Lisäksi arviointikeskus voisi asettaa kansainvälisistä ja kansallisista asiantuntijoista koostuvan kansainvälisen neuvottelukunnan, jonka tehtävänä olisi tukea arviointitoimintaa ja lisätä kansainvälistä yhteistyötä.

Arviointikeskuksen tulisi osallistua myös säännöllisesti oman toimintansa ulkopuoliseen arviointiin.

Esityksen liitteenä olevan asetusluonnoksen mukaan arviointikeskus voisi asettaa arviointiasiaan neuvottelukunnan, jonka tehtävänä olisi edistää arviointikeskuksen ja si-

dosryhmien välistä yhteistyötä sekä arviointikeskuksen tuottaman arviointitiedon hyödyntämistä. Arviointiasian neuvottelukunnassa olisivat edustettuina keskeiset sidosryhmät.

2.2 Muut valtuutussäännökset

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yliopistolain 87 §:n 2 momenttia ja ammattikorkeakoululain 9 §:n 2 momenttia. Ehdotuksen mukaan edellä mainituista säännöksistä poistettaisiin valtuutussäännös antaa tarkempia säännöksiä Korkeakoulujen arviointineuvostosta valtioneuvoston asetuksella. Valtuutussäännöksen poistamisen myötä kumoutuisi myös Korkeakoulujen arviointineuvostosta annettu valtioneuvoston asetus (794/2009).

Perusopetuslain 21 §:ssä, lukiolain 16 §:ssä, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 24 §:ssä, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 §:ssä, vapaasta sivistystyöstä annetun lain 7 §:ssä sekä taiteen perusopetuksesta annetun lain 7 §:ssä säädetään koulutuksen arvioinnista. Säännösten mukaan koulutuksen ulkopuolista arviointia varten opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimii riippumattomana asiantuntijaelimenä Koulutuksen arviointineuvosto. Edellä mainitut lainkohdat sisältävät lisäksi valtuutussäännöksen, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella annetaan säännökset koulutuksen arviointineuvoston tehtävistä, kokoonpanosta, toiminnan järjestämisestä ja neuvostossa käsiteltävien asioiden valmistelusta sekä arviointisuunnitelman sisällöstä. Näistä asioista on säädetty koulutuksen arvioinnista annetulla valtioneuvoston asetuksella (1061/2009). Lisäksi mainitut lainkohdat sisältävät toisen valtuutussäännöksen, jonka mukaan tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotuksen mukaan edellä mainittuja koulutusta koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että säännöksistä poistettaisiin valtuutussäännös antaa säännöksiä Koulutuksen arviointineuvostosta valtioneuvoston asetuksella. Valtuutussäännöksen poistamisen myötä kumoutuisivat myös koulutuksen arvioinnista annetun asetuksen arviointisuunnitelmaa ja

arviointineuvostoa koskevat 4—14 §:n säännökset.

Valtuutussäännös antaa tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämistä sisältäisi myös esityksen mukaisiin lakiehdotuksiin ja näin ollen koulutuksen arvioinnista annetun valtioneuvoston asetuksen 1—3 §:t eivät kumoutuisi lakiehdotuksen voimaantullessa. Selkeyden vuoksi ehdotetaan kuitenkin annettavaksi uusi asetus koulutuksen arvioinnista, jossa säädettäisiin voimassa olevan asetuksen 1—3 §:ien sääntelyä vastaavasti koulutuksen arvioinnista. Uusissa säännöksissä tulisi ottaa huomioon myös arviointikeskuksen perustamisen aiheuttamat muutostarpeet.

2.3 Arviointitehtävät Ahvenanmaan maakunnassa

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 14 kohdan mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on lainsäädäntövalta opetusta koskevissa asioissa. Voimassa olevan Korkeakoulujen arviointineuvostosta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 2 momentin mukaan arviointineuvoston tehtävänä on hoitaa Ahvenanmaan maakunnassa suoritetuista ammattikorkeakoulututkinnoista annetussa tasavallan presidentin asetuksessa sille säädetty tehtävät. Tasavallan presidentin asetuksen 1 §:n mukaan Korkeakoulujen arviointineuvosto hoitaa Ahvenanmaan maakunnassa arviointiin liittyviä tehtäviä Ahvenanmaan korkeakoulusta annetun maakuntalain 5 §:n mukaisesti. Kyseisen maakuntalain säännöksen mukaan korkeakoulun tulee säännöllisesti osallistua toimintansa ulkoiseen arviointiin.

Ahvenanmaan maakunnassa suoritetuista ammattikorkeakoulututkinnoista annettu tasavallan presidentin asetus on Ahvenanmaan itsehallintolain 32 §:n mukainen sopimusasetus. Itsehallintolain 32 §:n 1 momentin mukaan maakunnan hallituksen suostumuksella voidaan maakuntahallintoon kuuluvia tehtäviä siirtää valtakunnanviranomaiselle. Arviointikeskuksen perustamisen johdosta tulee arviointia koskeva sopimusasetus uudistaa.

3 Voimaantulo

Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014. Lain voimaantulon jälkeen aloitettaisiin keskuksen perustamista koskevat toimenpiteet siten, että yhdistyvät arviointitoiminnot siirtyisivät keskuksen tehtäväksi 1 päivänä toukokuuta 2014 lukien.

Valmistelevia toimenpiteitä varten arviointikeskukselle nimitettäisiin johtaja 1 päivästä tammikuuta 2014 lukien. Ennen varsinaisen arviointitoiminnan käynnistymistä johtaja voisi käyttää säännösten mukaista päätösvaltaansa muun muassa keskuksen perustettavien uusien virkojen täyttämässä sekä työjärjestyksen ja vuosittaisen työ- ja toimintasuunnitelman vahvistamisessa.

Lisäksi heti lain voimaantulon jälkeen tulisi nimittää myös lakiesityksen 4 §:n mukainen arviointineuvosto. Arviointineuvosto käyttäisi ennen toiminnan käynnistämistä toimivaltaansa muun muassa korkeakoulujen arviointijaoston nimittämisessä ja arviointisuunnitelman laadinnassa.

Muut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan toimintojen siirtyessä eli 1 päivänä toukokuuta 2014.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu merkittävää julkisen vallan käyttöä. Valtionhallinnon yksiköistä voidaan muutoin säätää asetuksella. Säännöksen perustelujen mukaan merkittävistä valtionhallinnon järjestelyistä on kuitenkin asianmukaista säätää aina lailla. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen tehtäviin ei kuulu julkisen vallan käyttöä, mutta koulutuksen arviointitoiminnan yhteiskunnallisen merkittävyyden takia on perusteltua säätää Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen perusteista lailla.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Toimiala

Koulutuksen ulkopuolisen arvioinnin riippumattomana asiantuntijaorganisaationa on Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Arviointikeskus tuottaa tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa ja koulutuksen kehittämistä varten.

Arviointikeskus toimii opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla.

2 §

Tehtävät

Arviointikeskuksen tehtävänä on:

1) toteuttaa koulutukseen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen toimintaan liittyviä arviointeja 5 §:ssä tarkoitetun arviointisuunnitelman mukaisesti;

2) tehdä 5 §:ssä tarkoitetun arviointisuunnitelman mukaisesti

a) perusopetuslain (628/1998) 14 §:ssä ja lukiolain (629/1998) 10 §:ssä tarkoitettujen tuntijaon ja opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden saavuttamista koskevia oppimistulosten arviointeja;

b) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 13 §:ssä tarkoitettujen opetussuunnitelman perusteiden ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 13 §:ssä tarkoitettujen tutkinnon perusteiden sekä taiteen perusopetuksesta annetun lain (633/1998) 5 §:ssä tarkoitettujen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden saavuttamista koskevia oppimistulosten arviointeja;

3) tukea opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä sekä korkeakouluja arviointia ja laadunhallintaa koskevilla asioilla;

4) kehittää koulutuksen arviointia; sekä
5) huolehtia muista tehtävistä, jotka säädetään tai määrätään sen tehtäviksi.

3 §

Johtaja

Arviointikeskuksessa on johtaja, joka johtaa keskuksen toimintaa ja vastaa keskuksen toiminnan tuloksellisuudesta. Valtioneuvosto nimittää johtajan.

Johtaja ratkaisee arviointikeskuksessa ratkaistavat asiat, jos muuta ei ole säädetty tai työjärjestyksessä määrätty. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin johtajan ratkaisuvallasta.

4 §

Arviointineuvosto

Arviointikeskuksen yhteydessä toimii arviointineuvosto, joka seuraa ja kehittää arviointikeskuksen toimintaa. Arviointineuvoston jäsenillä tulee olla tehtävän edellyttämää asiantuntemusta.

Arviointineuvoston kokoonpanosta, tehtävistä ja päätösvaltaisuudesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvosto nimittää arviointineuvoston enintään neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Johtajalla ja henkilöstön edustajalla on läsnäolo- ja puheoikeus arviointineuvoston kokouksissa. Arviointikeskuksen henkilöstö valitsee keskuudestaan edustajan arviointineuvostoon.

Arviointineuvoston yhteydessä voi toimia jaostoja, joihin kuuluu myös arviointineuvoston ulkopuolisia jäseniä. Opetus- ja kulttuuriministeriö nimittää jaostot arviointineuvoston esityksestä.

Jaostojen kokoonpanosta, päätösvaltaisuu-
desta, toimikaudesta ja ratkaisuvallasta sää-
detään valtioneuvoston asetuksella.

5 §

Arviointisuunnitelma

Arviointineuvosto laatii esityksen arviointi-
suunnitelmaksi, jonka opetus- ja kulttuuri-
ministeriö hyväksyy. Arviointisuunnitelma
sisältää arvioitavat kohteet ja arviointien ai-
kataulun.

Arviointisuunnitelman laadinnassa nouda-
tettavista periaatteista säädetään tarkemmin
valtioneuvoston asetuksella.

6 §

Maksut

Arviointikeskuksen suoritteiden maksulli-
suudesta ja maksujen suuruudesta säädetään
valtion maksuperustelaisissa (150/1992) ja sen
nojjalla annetussa opetus- ja kulttuuriministe-
riön asetuksessa.

7 §

Työjärjestys

Arviointikeskuksella on työjärjestys, jonka
johtaja vahvistaa arviointineuvostoa kuultu-
aan. Työjärjestyksellä määrätään arviointi-
keskuksen sisäisestä työnjaosta ja hallinnon
järjestämisestä.

8 §

Tarkemmat säännökset

Arviointikeskuksen toimintaperiaatteista,
henkilöstöstä, kelpoisuusvaatimuksista, neu-
vottelukunnista ja palkkioiden määräytymi-
sistä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

9 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

10 §

*Toiminnan aloittamista koskevat siirtymä-
säännökset*

Yliopistolain (558/2009) 87 §:n 2 momen-
tissa ja ammattikorkeakoululain (351/2003) 9
§:n 2 momentissa tarkoitetun korkeakoulujen
arviointineuvoston tehtävät, perusopetuslain
21 §:ssä, lukiolain 16 §:ssä, ammatillisesta
koulutuksesta annetun lain 24 §:ssä, ammatil-
lisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15
§:ssä, vapaasta sivistystyöstä annetun lain
(632/1998) 7 §:ssä ja taiteen perusopetukses-
ta annetun lain 7 §:ssä tarkoitetun koulutuk-
sen arviointineuvoston tehtävät sekä opetus-
hallituksesta annetun lain (182/1991) nojalla
Opetushallitukselle säädetyt oppimistulosten
seuranta-arviointeihin liittyvät tehtävät siir-
tyvät arviointikeskukselle 1 päivänä touko-
kuuta 2014. Mainitusta ajankohdasta lukien
siirtyvät myös Korkeakoulujen arviointineu-
vostossa, Koulutuksen arviointineuvostossa
ja Opetushallituksessa siirtyvien tehtävien
osalta tehdyt sopimukset ja sitoumukset sekä
niistä johtuvat oikeudet ja velvollisuudet ar-
viointikeskukselle, ellei toisin ole sovittu.

Arviointitoiminnassa noudatetaan tämän
lain voimaan tullessa voimassa olleiden
säännösten mukaan laadittua arviointisuunni-
telmaa, kunnes 5 §:n mukainen arviointi-
suunnitelma on hyväksytty.

11 §

Henkilöstöä koskevat siirtymäsäännökset

Korkeakoulujen arviointineuvoston sihtee-
ristön sekä Opetushallituksesta siirtyvän
henkilöstön siirtymisestä arviointikeskuksen
palvelukseen 1 päivästä toukokuuta 2014
säädetään valtion virkamieslain (750/1994) 5
a §:ssä.

Koulutuksen arviointineuvoston sihteeristö
siirtyy arviointikeskuksen palvelukseen työ-
sopimuslain (55/2001) 1 luvun 10 §:ssä tar-
koitetulla liikkeen luovutuksella. Siirtyvä
henkilöstö nimitetään virkasuhteisiin 1 päi-
västä toukokuuta 2014. Määräaikaisessa työ-
suhteessa oleva henkilö nimitetään määräai-
kaiseen virkasuhteeseen työsuopimuksessa
sovituksi määräajaksi.

Arviointikeskuksen johtajan virka perustetaan 1 päivästä tammikuuta 2014. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ennen tämän lain voimaantuloa nimittää virkamiehiä arviointikeskuksen virkoihin niitä ensimmäisen kerran täytettäessä.

2.

Laki**perusopetuslain 21 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perusopetuslain (628/1998) 21 §, sellaisena kuin se on laeissa 32/2003 ja 970/2009, seuraavasti:

21 §

Koulutuksen arviointi

Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata tämän lain tarkoituksen toteuttamista ja tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Opetuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään arviointikeskuksesta annetussa laissa (xx/xxxx).

Arviointien keskeiset tulokset tulee julkistaa.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

3.

Laki**lukiolain 16 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lukiolain (629/1998) 16 §, sellaisena kuin se on laeissa 33/2003 ja 971/2009, seuraavasti:

16 §

Koulutuksen arviointi

Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata tämän lain tarkoituksen toteuttamista ja tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään arviointikeskuksesta annetussa laissa (xx/xxxx).

Arviointien keskeiset tulokset tulee julkistaa.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

4.

Laki**ammattillisesta koulutuksesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 24 §, sellaisena kuin se on laeissa 34/2003 ja 951/2011, seuraavasti:

24 §

Koulutuksen arviointi

Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata tämän lain tarkoituksen toteuttamista ja tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään arviointikeskuksesta annetussa laissa (xx/xxxx).

Arviointien keskeiset tulokset tulee julkistaa.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki**ammattillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 15 §, sellaisena kuin se on laeissa 35/2003 ja 952/2011, seuraavasti:

15 §

Koulutuksen arviointi

Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena on tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään arviointikeskuksesta annetussa laissa (xx/xxxx).

Arviointien keskeiset tulokset tulee julkistaa.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

6.

Laki**vapaasta sivistystyöstä annetun lain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 7 §, sellaisena kuin se on laeissa 36/2003 ja 1103/2010, seuraavasti:

7 §

Koulutuksen arviointi

Arvioinnin tarkoituksena on tukea vapaan sivistystyön kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Oppilaitoksen tulee arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään arviointikeskuksesta annetussa laissa (xx/xxxx).

Arviointien keskeiset tulokset tulee julkistaa.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki**taiteen perusopetuksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan taiteen perusopetuksesta annetun lain (633/1998) 7 §, sellaisena kuin se on laeissa 37/2003 ja 975/2009, seuraavasti:

7 §

Koulutuksen arviointi

Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena on tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään arviointikeskuksesta annetussa laissa (xx/xxxx).

Arviointien keskeiset tulokset tulee julkistaa.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki**yliopistolain 87 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yliopistolain (558/2009) 87 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 954/2011, seuraavasti:

87 §

Arviointi

Yliopistojen tulee arvioida koulutustaan, tutkimustaan sekä taiteellista toimintaansa ja niiden vaikuttavuutta. Yliopistojen on myös osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laatu järjestelmiensä arviointiin säännöllisesti.

Yliopistojen tulee julkistaa järjestämiensä arviointien tulokset.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään arviointikeskuksesta annetussa laissa (xx/xxxx).

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

9.

Laki**ammattikorkeakoululain 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammattikorkeakoululain (351/2003) 9 §, sellaisena kuin se on laeissa 564/2009 ja 953/2011, seuraavasti:

9 §

Arviointi

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on vastata järjestämänsä koulutuksen ja muun toiminnan laatutasosta ja jatkuvasta kehittämisestä. Ammattikorkeakoulun tulee arvioida koulutustaan ja muuta toimintaansa ja niiden vaikuttavuutta. Ammattikorkeakoulun on myös

osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laatujärjestelmiensä arviointiin säännöllisesti ja julkistettava järjestämänsä arvioinnin tulokset.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään arviointikeskuksesta annetussa laissa (xx/xxxx).

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

Helsingissä 16 päivänä syyskuuta 2013

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Opetusministeri *Krista Kiuru*

Liitteet
Rinnakkaistekstit

2.

Laki

perusopetuslain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan perusopetuslain (628/1998) 21 §, sellaisena kuin se on laeissa 32/2003 ja 970/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

21 §

21 §

Koulutuksen arviointi

Koulutuksen arviointi

Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata tämän lain tarkoituksen toteuttamista ja tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Opetuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta *ja sen vaikuttavuutta* sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Ulkopuolista arviointia varten opetusministeriön yhteydessä toimii riippumattomana asiantuntijaelimenä koulutuksen arviointineuvosto. Opetushallitus tekee 14 §:ssä tarkoitettujen tuntijaon ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisten eri oppiaineiden kansallisia oppimistulosten seuranta-arviointeja. Koulutuksen ulkopuolisista arvioinneista ja oppimistulosten seuranta-arvioinneista opetusministeriö laatii arviointisuunnitelman. Valtioneuvoston asetuksella annetaan säännökset koulutuksen arviointineuvoston tehtävistä, kokoonpanosta, toiminnan järjestämisestä ja neuvostossa käsiteltävien asioiden valmistelusta ja toimeenpanosta sekä arviointisuunnitelman sisällöstä.

Arviointien keskeiset tulokset tulee julkistaa.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata tämän lain tarkoituksen toteuttamista ja tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Opetuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään arviointikeskuksesta annetussa laissa (xx/xxxx).

Arviointien keskeiset tulokset tulee julkistaa.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

lukiolain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lukiolain (629/1998) 16 §, sellaisena kuin se on laeissa 33/2003 ja 971/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 §

16 §

Koulutuksen arviointi

Koulutuksen arviointi

Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata tämän lain tarkoituksen toteuttamista ja tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta *ja sen vaikuttavuutta* sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Ulkopuolista arviointia varten opetusministeriön yhteydessä toimii riippumattomana asiantuntijaelimenä koulutuksen arviointineuvosto. Opetushallitus tekee 10 §:ssä tarkoitettujen tuntijaon ja opetussuunnitelman perusteiden mukaisten eri oppiaineiden kansallisia oppimistulosten seuranta-arviointeja. Koulutuksen ulkopuolisista arvioinneista ja oppimistulosten seuranta-arvioinneista opetusministeriö laatii arviointisuunnitelman. Valtioneuvoston asetuksella annetaan säännökset koulutuksen arviointineuvoston tehtävistä, kokoonpanosta, toiminnan järjestämisestä ja neuvostossa käsiteltävien asioiden valmistelusta ja toimeenpanosta sekä arviointisuunnitelman sisällöstä.

Arviointien keskeiset tulokset tulee julkaista.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata tämän lain tarkoituksen toteuttamista ja tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään arviointikeskuksesta annetussa laissa (xx/xxxx).

Arviointien keskeiset tulokset tulee julkaista.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

4.

Laki**ammattillisesta koulutuksesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 24 §, sellaisena kuin se on laeissa 34/2003 ja 951/2011, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

24 §

24 §

*Koulutuksen arviointi**Koulutuksen arviointi*

Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata tämän lain tarkoituksen toteuttamista ja tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta *ja sen vaikuttavuutta* sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Ulkopuolista arviointia varten opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimii riippumattomana asiantuntijaelimenä koulutuksen arviointineuvosto. Opetushallitus tekee 13 §:ssä tarkoitettujen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia kansallisia oppimistulosten seuranta-arviointeja. Koulutuksen ulkopuolisista arvioinneista ja oppimistulosten seuranta-arvioinneista opetus- ja kulttuuriministeriö laatii arviointisuunnitelman. Valtioneuvoston asetuksella annetaan säännökset koulutuksen arviointineuvoston tehtävistä, kokoonpanosta, toiminnan järjestämisestä ja neuvostossa käsiteltävien asioiden valmistelusta ja toimeenpanosta sekä arviointisuunnitelman sisällöstä.

Arviointien keskeiset tulokset tulee julkaista.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata tämän lain tarkoituksen toteuttamista ja tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään arviointikeskuksesta annetussa laissa (xx/xxxx).

Arviointien keskeiset tulokset tulee julkaista.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

5.

Laki**ammattillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 15 §, sellaisena kuin se on laeissa 35/2003 ja 952/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 §

15 §

Koulutuksen arviointi

Koulutuksen arviointi

Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena on tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta *ja sen vaikuttavuutta* sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Ulkopuolista arviointia varten opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimii riippumattomana asiantuntijaelimenä koulutuksen arviointineuvosto. Opetushallitus tekee 13 §:ssä tarkoitettujen tutkinnon perusteiden mukaisia kansallisia oppimistulosten seuranta-arviointeja. Koulutuksen ulkopuolisista arvioinneista ja oppimistulosten seuranta-arvioinneista opetus- ja kulttuuriministeriö laatii arviointisuunnitelman. Valtioneuvoston asetuksella annetaan säännökset koulutuksen arviointineuvoston tehtävistä, kokoonpanosta, toiminnan järjestämisestä ja neuvostossa käsiteltävien asioiden valmistelusta ja toimeenpanosta sekä arviointisuunnitelman sisällöstä.

Arviointien keskeiset tulokset tulee julkaista.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena on tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään arviointikeskuksesta annetussa laissa (xx/xxxx).

Arviointien keskeiset tulokset tulee julkaista.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .*

6.

Laki**vapaasta sivistystyöstä annetun lain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 7 §, sellaisena kuin se on laeissa 36/2003 ja 1103/2010, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

7 §

7 §

*Arviointi****Koulutuksen arviointi***

Arvioinnin tarkoituksena on tukea vapaan sivistystyön kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Oppilaitoksen tulee arvioida antamaansa koulutusta *ja sen vaikuttavuutta* sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Ulkopuolista arviointia varten opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimii riippumattomana asiantuntijaelimenä koulutuksen arviointineuvosto. Koulutuksen ulkopuolisista arvioinneista opetus- ja kulttuuriministeriö laatii arviointisuunnitelman. Valtioneuvoston asetuksella annetaan säännökset koulutuksen arviointineuvoston tehtävistä, kokoonpanosta, toiminnan järjestämisestä ja neuvostossa käsiteltävien asioiden valmistelusta ja toimeenpanosta sekä arviointisuunnitelman sisällöstä.

Arviointien keskeiset tulokset tulee julkaista.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

Arvioinnin tarkoituksena on tukea vapaan sivistystyön kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Oppilaitoksen tulee arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään arviointikeskuksesta annetussa laissa (xx/xxxx).

Arviointien keskeiset tulokset tulee julkaista.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki**taiteen perusopetuksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan taiteen perusopetuksesta annetun lain (633/1998) 7 §, sellaisena kuin se on laeissa 37/2003 ja 975/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

7 §

Koulutuksen arviointi

Koulutuksen arviointi

Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena on tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta *ja sen vaikuttavuutta* sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Ulkopuolista arviointia varten opetusministeriön yhteydessä toimii riippumattomana asiantuntijaelimenä koulutuksen arviointineuvosto. Koulutuksen ulkopuolisista arvioinneista opetusministeriö laatii arviointisuunnitelman. Valtioneuvoston asetuksella annetaan säännökset koulutuksen arviointineuvoston tehtävistä, kokoonpanosta, toiminnan järjestämisestä, neuvostossa käsiteltävien asioiden valmistelusta ja toimeenpanosta sekä arviointisuunnitelman sisällöstä.

Arviointien keskeiset tulokset tulee julkistaa.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

Koulutuksen arvioinnin tarkoituksena on tukea koulutuksen kehittämistä ja parantaa oppimisen edellytyksiä.

Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään arviointikeskuksesta annetussa laissa (xx/xxxx).

Arviointien keskeiset tulokset tulee julkistaa.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .*

8.

Laki**yliopistolain 87 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yliopistolain (558/2009) 87 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 954/2011, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

87 §

87 §

*Arviointi**Arviointi*

Yliopistojen tulee arvioida koulutustaan, tutkimustaan sekä taiteellista toimintaansa ja niiden vaikuttavuutta. Yliopistojen on myös osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laatujärjestelmiensä arviointiin säännöllisesti. Yliopistojen tulee julkistaa järjestämiensä arviointien tulokset.

Opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimii riippumattomana asiantuntijaelimenä korkeakoulujen arviointineuvosto. Tarkempia säännöksiä arviointineuvostosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Yliopistojen tulee arvioida koulutustaan, tutkimustaan sekä taiteellista toimintaansa ja niiden vaikuttavuutta. Yliopistojen on myös osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laatujärjestelmiensä arviointiin säännöllisesti. Yliopistojen tulee julkistaa järjestämiensä arviointien tulokset.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään arviointikeskuksesta annetussa laissa (xx/xxxx).

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .*

9.

Laki**ammattikorkeakoululain 9 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammattikorkeakoululain (351/2003) 9 §, sellaisena kuin se on laeissa 564/2009 ja 953/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

9 §

Laadunarviointi

Arviointi

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on vastata järjestämänsä koulutuksen ja muun toiminnan laatutasosta ja jatkuvasta kehittämisestä. Ammattikorkeakoulun tulee arvioida koulutustaan ja muuta toimintaansa ja niiden vaikuttavuutta. Ammattikorkeakoulun on myös osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laatujärjestelmiensä arviointiin säännöllisesti ja julkistettava järjestämänsä arvioinnin tulokset.

Opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä toimii riippumattomana asiantuntijaelimenä korkeakoulujen arviointineuvosto. Tarkempia säännöksiä arviointineuvostosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on vastata järjestämänsä koulutuksen ja muun toiminnan laatutasosta ja jatkuvasta kehittämisestä. Ammattikorkeakoulun tulee arvioida koulutustaan ja muuta toimintaansa ja niiden vaikuttavuutta. Ammattikorkeakoulun on myös osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laatujärjestelmiensä arviointiin säännöllisesti ja julkistettava järjestämänsä arvioinnin tulokset.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään arviointikeskuksesta annetussa laissa (xx/xxxx).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Asetusluonnos

Valtioneuvoston asetus

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain (xx/xxxx) nojalla:

1 §

Arviointikeskuksen toimintaperiaatteet

Arviointitoiminnassa noudatetaan arvioinnin riippumattomuuden ja kehittävän arvioinnin periaatteita.

Arviointikeskus julkistaa käytetyt arviointiperusteet ja arviointien tulokset sekä huolehtii tiedonvälityksestä sidosryhmille. Arvioinnissa mukana olleille oppilaitoksille, opetuksen ja koulutuksen järjestäjille sekä korkeakouluille toimitetaan niitä koskevat arviointitulokset.

Arviointikeskus osallistuu kansainväliseen arviointitoimintaan ja yhteistyöhön.

Arviointikeskus osallistuu säännöllisesti oman toimintansa ulkopuoliseen arviointiin.

2 §

Arviointisuunnitelman laadinta

Arviointisuunnitelma laaditaan neljäksi vuodeksi kerrallaan. Arviointisuunnitelmaa voidaan tarkistaa arviointikauden aikana.

Arviointisuunnitelmaa laadittaessa tulee kuulla keskeisiä sidosryhmiä.

3 §

Henkilöstö

Arviointikeskuksessa on johtaja ja muita virkamiehiä. Arviointikeskuksessa voi olla myös työsopimussuhteista henkilöstöä.

4 §

Virkojen kelpoisuusvaatimukset

Kelpoisuusvaatimuksena johtajan virkaan on ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä asiantuntemus alalta sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus.

Kelpoisuusvaatimuksena johtajan alaisen toimintayksikön päällikön virkaan on ylempi korkeakoulututkinto sekä perehtyneisyys virran tehtävälään ja käytännössä osoitettu johtamistaito.

5 §

Johtajan ratkaisovalta

Seuraavat asiat johtaja ratkaisee arviointineuvostoa kuultuaan:

1) arviointien hankesuunnitelmasta sekä suunnittelu- ja arviointiryhmien kokoonpanosta päättäminen, jos ei muuta ole säädetty;

2) 8 §:ssä tarkoitetun neuvottelukunnan asettaminen.

6 §

Arviointineuvoston kokoonpano, tehtävät ja päätösvaltaisuus

Arviointineuvostossa on 13 jäsentä. Arviointineuvostossa tulee olla edustettuina eri koulutussektorit, opettajankoulutus, tutkimus, työelämä ja opiskelijat. Kokoonpanossa on otettava huomioon molemmat kieliryhmät. Arviointineuvosto valitsee keskuudetaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan.

Arviointineuvoston tehtävänä on:

- 1) osallistua arviointikeskuksen strategiseen suunnitteluun;
- 2) päättää laajakantoisista tai periaatteellisesti merkittävistä lausunnoista ja aloitteista;
- 3) laatia esitys lain 5 §:n mukaisesta arviointisuunnitelmasta sekä arviointisuunnitelman muutoksista.

Arviointineuvosto on päätösvaltainen, kun puheenjohtajan lisäksi läsnä on vähintään puolet muista jäsenistä.

7 §

Korkeakoulujen arviointijaosto

Korkeakoulujen arviointijaostossa on yhdeksän jäsentä, joista vähintään kolmen tulee olla myös arviointineuvoston jäseniä. Jaoston jäsenten tulee olla perehtyneitä korkeakoulujen arviointiin.

Jaoston kokoonpanoon ja päätösvaltaisuuden sovelletaan muutoin, mitä on säädetty arviointineuvoston kokoonpanosta ja päätösvaltaisuudesta 6 §:n 1 ja 3 momenteissa.

Jaoston toimikausi voi jatkua enintään kuusi kuukautta uuden arviointineuvoston nimitämisen jälkeen. Tänä aikana arviointineuvostoon kuuluvien jaoston jäsenten määrä voi poiketa 1 momentissa säädetystä.

Korkeakoulujen arviointijaoston tehtävänä on päättää:

1) korkeakouluja koskevien arviointien hankesuunnitelmasta sekä suunnittelu- ja arviointiryhmien kokoonpanosta;

2) korkeakoulujen laatujärjestelmien auditoitien lopputulosten hyväksymisestä.

8 §

Neuvottelukunnat

Arviointikeskus voi asettaa arviointiasian neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on edistää arviointikeskuksen ja sidosryhmien välistä yhteistyötä sekä arviointitiedon hyödyntämistä.

Arviointikeskus voi asettaa kansainvälisen neuvottelukunnan.

9 §

Palkkiot

Arviointineuvoston ja -jaostojen sekä neuvottelukuntien jäsenten palkkiot määrätään arviointikeskuksen vahvistamien perusteiden mukaan.

10 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014. Sen 7 ja 8 §:ää sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä toukokuuta 2014.